

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer, t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik szám alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egybűt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupan a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetésny fölvetetik 's pontosan és jutányosan közöltetik.

Az év hanyatlása közelegvén szíves tisztelettel figyelmeztetjük a két haza olvasó közönségét, hogy az eddigiekhez új derék erő's biztos levelezők járulása és segéd munkálkodása mellett, új belükkel megjelenendő, 's érdekegyesítő elvű testvér lapjainkra eddigi marad az előfizetés, t. i. postán és Budapesten házhokzúddal boríték alatt egész évre 10, félre 6 p.ft. külföldre vagy az örökös tartományokba járatandó példányok iránt egyedül a bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni, belsőre pedig az ország és kapcsolatos részei minden k postahivatalnál 's a szerkesztőségénél Pesten uri-utca 453 sz. Trattner-Károlyi-ház első emeletén, bármi biztos alkalom által, vagy szorgalom- és gyorskocsi útján.

A Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyorsz. (kinevezések és el-
léptetések; Széchenyi István gr. és a politikai pártok; Borsod, Te-
mes és Pozsega megyék közgyűlései; erdélyi ügyek; a kir. m.
természettudományi társulat; budapesti napló.)

Portugália. (Királyi végzemény a lissaboni bankje-
gyek el nem fogadottaitól; a felkelők állítólagos győzelme.)

Spanyolország. (A spanyolok kedélye a házassági
kérdés iránt; választási elfoglaltság.)

Anglia. (Russell lord a glasgowi főtanodai lordigazgató-
sági címet elfogadja; O'Connell és a repeal; elegy.)

Franciaország. (A tunisi bey Párisban; népmoz-
galmak a gabnadrágáság miatt; elegy.)

Értesítő. dunavizitálás.

Magyar- és Erdélyország.

Ő es 'sap. k. Főlsége Wurm b Pál m. kir. udv. kam-
rai számvévszéki irattárnokot és kiadót, nemkülönben
L. ettl Béla k. kamrai számvévszítést nyugalomba helyez-
ni, W. entzel Józsefet Brassó városa és kerülete főbíráját
Erdélyben pedig 'Kronfeldi' praedicatummal díjmentesen
felruházni legkegy. méltóztatott.

A' nm. magyar kir. udv. kincstár a' kassai harminczad-
és váltóczédula-beváltóhivatalnál ellenőrré Gruden Fe-
rencz sziszeki harminczadost, ujlasi harminczadi utlevél-
vizsgálóvá F. ro m. Károly ottani főlvigyzót 's a' fűmél szá-
bad kikötői kerületben az amerikai múmalomnál létező i-
deiglenes utlevélvizsgálói állomásra G. a l. l. a. z. Ferencz ten-
gerparti kincstári haszonvételek főlvigyzóját alkalmazta.

Széchenyi István gr. és a politikai pártok.
(Folyt.) Lássuk már most, miből áll az e n g e s z t e l é-
si politika's mikéit függ ez össze azon sajátágos
kiindulási ponttal, melyet a' nemes gr. pályája kezdetén vá-
lasztott. *) Ennek elfogulatlan elemzése már csak azért sem
főlöleges, vagy helyén kívüli, mivel a' fen kitűzött két te-
kintet kellő ismerete szükséges annak, ki a' következetlen-
ség vádját a' haza legnagyobb férfira könnyelmű vakme-
rősséggel kimondani nem akarja.

Az engesztelő politika kettős viszonyban
tekintendő, egyik az, mely a' nemzet élettörténetének le-
folytára folyvásti figyelemmel lenni parancsol; másik, mely
a' meglevő elemek békés összehatását 's összhangzatos e-
gyüttműködését kívánja gyakorlatilag létesíteni. Az engesz-
telő politika embere tudja, hogy annak, mit századok érlel-
tenek meg, a' nemzetesből egyszerre 's erőszakkal leendő
kimetszése nemcsak a' fájdalom-okozta rángatózásokat 's
igy az egésznek megingatását vonja maga után, hanem arra
nézve is nem mellőzhető kétségeket támaszt: ha vajjon a'
beteg test megfoglyakozott ereje képes leendő kiheverni
a' műtétel halálhozható következtét. 'S azért illy végső esz-
közhez csak ott nyul, hol a' „lenni vagy nem lenni“ kérdés
más választást nem enged. Ellenben ha meggyőződék a'
felől, miszerint a' kórányag mellett sokkal több ép elem is
találkozik, melyek — mihelyt rendszerinti functiójuk visz-
szállítatják — nem egyedül a' baj tovább terjedhetésének
vetnek gátot, de a' bennök rejlő életerő munkássága által
— lassan ugyan, de annál biztosabban — eszközlik az e-
gésznek javulását — mihelyt, mondom, e' felől meggyőző-
dék, vární fog a' végső műtét mindenkor kétes kimeneteli
alkalmazásával mindaddig, míg az elkövetkezett vértisztu-
lás következtében vagy maga a' seb érezhető rázkodtatás
nélkül beheged, vagy legalább elégséges erőt fejleszt ki a'
kínzó de szükségessé vált operatio foganatba vételére.

Ha bár merésznek vagy épen paradox állításnak lát-
szanék is, kimondom itt abeli nézetemet, mihez képest nem-
zetek 's o h a' sem sülyedhetnek annyira, hogy a' gyógyul-
lás lehetősége egyedül olly eszközök használata által volna
főltételezve, melyek — nem sikerülés esetében — a' nem-
zetnek nem csupan politikai de még morális létét is sem-
mivé tegyék. El bennem azon meggyőződés, és pedig a' né-
pek történeteiből mint az állodalmak alapeszméjéből mer-
nitett adatok által szilárdultán él, miszerint mihelyt vagy ma-
ga a' nemzet elég morális erővel bír arra, hogy képes le-
gyen kinyilatkoztatni önértet 's öntudat-szülte azon a' ka-
ratát, hogy magát elnyomatni nem engedi; vagy azok,

*) Szerfölött kívánatos lenne, magától a' ns gróftól
— ha tömérdek dolgai engednék — elemzése az e n g e s z t e-
lő politikának journalistikai téren, nem csupan röpi-
ratban, mert a' journalistikai tér eszmeközlésre, hibás vé-
lemény-igazításra stb. ef. sokkal gyorsabb, könnyebb, szapo-
rabb 's terjedelmesebb hatású a' röpirati mezőnél. E-y.

kiknek kezökben van a' hatalom, mind jó szándék mind be-
látást illetőleg eléggé elkészültek arra, hogy a' nemzetet
mélyebbre sülyedni nem hagyják, mihelyt a' kettőnek egyi-
ke áll, a' nemzetnek nemcsak élni de fölvirulnia kell, mivel
népek életében megállapodás nincs 's megakasztani a' ha-
nyatlást annyi, mint a' haladásnak vetni meg alapját.

Csak ott, hol a' lassabb gyógyítás meg nem kísérte-
tik; — vagy mivel elég fölvilágosultság nincs, még a' nép
választottiban sem, arra nézve, hogy a' békés átalakulás
el nem, m a r a d h a t ó' gyümölesitbevéarni elég erővel bír-
nának; vagy mivel egyesek avagy egy két osztály érdeke az
erőszakos átváltozás közben tetemes gyarapulásnak nézhet
elibe, míg a' végerőkódással összekötött vérengzések, a'
tömegnek pillanatnyi rémuralkodás után szükségkép elkö-
vetkező visszatolatása 's a' forradalomnak egyéb — rész-
szint gyásos, részint állandó jót nem szülhető eredményei
egészen mellőzettek, vagy azokról a' nagy szám figyelme
holmi szemfényvesztések által elvonatik — csak illy körülmé-
nyek között szokott a' szelidebb eszközök használatba
vétele félre tétetni, 's nem egyszer egész népek sorsa nem-
csak szükségtelenül, de még egy elkövetkező szebb kor biz-
tos reménye nélkül is kockára tétetni. Ismétlem ehez ké-
pest még egyszer, hogy ott, hol a' nemzet elég erővel bír
annak kinyilatkoztatására, hogy társadalmi létének becsét
érti és érzi — a' dolgoknak békés uton eszközölhető jobba-
fordulása iránt kétségbe esni nem kell, nem szabad.

Ez, mint érintém, saját egyedi meggyőződésém 's ha-
bár az engesztelő politikával igen összehérhet, még is en-
nek ép olly kevésse elkerülhetlenül szükséges föltétele, va-
lamint nem olly általányosan elfogadott elvű tekintendő,
mellyszerint az ellenkező tanok követőit egyenesen forradal-
om embereinek kellene nevezni vagy tartani. Ha egyébi-
ránt az ismét fölállított nézeteket hazánk közel mult 's
mostani viszonyira alkalmazzuk, látható, miszerint Magyar-
országban igen sok a' korhadó elem 's igen tömérdek a' baj,
számátalan a' teendő; de egyszermind az látható, miként
annak, ki a' magyar nemzet üdvét nemcsak ohajtja, hanem
azt erejétől telhetőleg létesíteni is kívánja, épen nincs oka
kétségbe esni hazánk jövődjére fölött, csak politikai kisko-
ruság, vagy szenvedély-szülte elfogultság ne szolgáljanak
gátul a' kellő eszközök elfogadását illetőleg.

Hogy gróf Széchenyi sem politikai pályája kezdetén
nem tartozott sem jelenleg nem tartozik azok közé, kik a'
legszeleső ut választású ügyekhez volna a' nemzetre tol-
ni: ezt mind iratai, mind eddig is kiszámíthatlan következe-
sü tettei eléggé bizonyítják. Csipősek a' gr. szavai 's keser-
rűek gyakran a' lapdacsok, melyeket nyujt; de a' mogorva
fekete-vérűségnek, mely nem szeret a' megoldással bibel-
lődni, hanem annál később a' esomó-szétvágásra vállal-
kozni — ezen fekete kedélynek nyomai nála nem láthatók.
Ha pedig ittott a' felindultság hangjain szól, ez nem a' nyo-
mornak, mely a' magyarra nehezül, el nem hárihatása, ha-
nem többnyire a' sok avatlatlan beavatkozás támasztotta
nehézségek miatt történik. Egyébiránt mind az egyes indít-
ványok, mind a' tettek, melyek tőle származtak, világos je-
leit hordják magokon azon törekvésnek, mely nem elégszik
meg a' szabadság melletti bűjtöléssel, bármi szép beszédek-
nek legyen is különben ez állapot szülő anyja, hanem a' va-
lódí jóllét meglevő alapjához, a' szabadsághoz, azokat is ü-
gyekszik részint szükséges tám a' sz u l részint fűszerül
megszerezni 's biztosítani, mik nélkül polgári szabadság el-
nem érhető, politikai szabadság csak átöröklés útján bir-
ható hiányosan 's ideiglen, valódi jóllét pedig nem is kép-
zelhető.

Gr. Széchenyi, mint többször mondom, a' siker em-
bere 's mint illyen sem azt nem akarhatá, hogy Magyaror-
szág állodalmi léte új alapokra helyezettessék, sem azt, hogy
a' meglevő alkotmányos elemek eddigi hatályosságuktól
megfosztassanak, a' nélkül hogy helyökbe újabb 's életre-
valóbbakat lehetne állítani. 'S már e' tekintetben nem csu-
pán modor — de elv-különbség is van gróf Széchenyi 's e-
gyéb hazai politicusok törekvése között. Ez utóbbi különb-
ségről a' nemes gróf maga eddig nyílt említést sehol nem
tón 's ezt hihetőleg azért tevő, mivel azok is, kik a' haladás
ösvényét kizárólagos tulajdonuként szeretik tekinteni, több

izben a' gróf tanítványinak vallák magokat 's így azt kelle
hinnie, hogy szándékjuk ugyanaz, mi a' nemes grófé, de az
eszközök megválasztásában térnek el egymástól. Ma már e'
tekintetben is tisztábban láthatni a' dolgok állását, részint
mivel gróf Széchenyi egykori tanítványai külön felekeze-
tekre oszlottak, részint mivel azóta újabb tanok is terjesz-
tek e' hazában 's majd a' tanítványok számát olvaszták
kisebbre, majd az addig fölállított elvekbe a' mondott tanok
bizonyos része szívódott fel.

'S ez állítás önkénytelen is egyenvonalításra vezet.
Miódön a' francziák forradalmi nagy munkájuk közepére ju-
tottak, az egykori Constituante elvei annyira elavultaknak
tartattak, hogy azokkal a' nemzet képviselői közt föllépni
annyit tón, mint a' kényuralom viszsza hozatalán mun-
kálkodni. Alig telt el azóta félszázad 's ki csak kissé higgadt
kedélyű, tudja, mit kell tartani a' két külön korszakbeli
francia képviselők felől, sőt tudhatni azt is, a' történetek
nagy könyvében minő itélet maradand fön az „Assemblée
constituante“ férfiat illetőleg. Mit alkalmilag azért hittem
megemlítettőnek, mivel a' legközelebbi közgyűlésen gróf
Széchenyi figyelme föl lón hiva a' historia kérelhetlen szí-
gorúsága iránt. Én is hiszem, hogy olly férfiak élte, minő gr.
Széchenyi, korunk történeteivel egygyé forrtan fog tár-
gyaltatni 's ha e' tekintetben félek a' historia engesztelhet-
len szigorától, azért félek, mert valószínű hogy Széchenyi
működése folytán azon elszigeteltségben leendő fölmutatva,
mellyről önmaga is panaszkodék; félek azért, mert ezen el-
szigeteltségért nemzeti intelligentiánkat menthetőnek nem
hiszem; főleg miután gr. Széchenyi maga is kinyilatkozta-
ta, h. nem ó hagyá oda azokat, kik pályája kezdetén neki se-
gédkezet nyujtottak, hanem az ifjabb nemzedék kanyarodott
félre az általa kijelölt ösvényről.

Ha Széchenyinek kímélettel kellett viseltetnie a' ben-
levő alkotmányos elemek iránt 's azon lennie, hogy ezen osz-
tályok erősbüljenek egyfelől, más részről meg a' nemzet
többi részeinek jólléte vétsékek eszközésbe; — nem ke-
vésb figyelemmel kelle vizsgálnia azon viszonyt is, mely a'
nemzet és kormány közt századok óta fön áll. 'S hogy itt a'
nemes gróf tudá mind azt, hol kelljen kezdeni, mind azt, hol
volna egyelőre letüzendő a' ne tovább — mutatja a' siker,
melly iratit 's eselekvényit koszorúzta. Nem vala pedig az más-
kép elérhető, hanem ha az ujjá-alakulásnál azon tényezők
tétettek működésbe, melyek a' pusztá jogosságon fölül
gyakorlatilag is üdvőseknek ismértettek el. Nemzetiség, köz-
szellem, anyagi erők olly tényezők, melyek józanul fejlesz-
ve boldogítják a' nemzetet, erősítik a' kormányt, növelik 's
biztosítják az uralkodó fényt 's hatalmát. Ezekről a' kor-
mánynak csak ott kell tartania, hol a' nemzetiség egyesek
által antipathiák gerjesztése 's terjesztésére kezd fölhasz-
nálatni, mi által összeütőközések, elvégre szakadások tá-
madhatnak; a' közszellem, ha az a' haza nagyságának elé-
rése körüli egyetértésre özéloz, veszélyesnek nem tartat-
hatik; anyagi jóllét ugyszólván alapja 's legfőbb biztosítéka
a' polgári rend 's békés együttlétnek 's kormány által nem-
csak nem gátolható, hanem mindenkép előmozdítandó. De
egyébként is akármelyikéhez e' háromnak olly elvitathat-
lan joga van a' nemzetnek, hogy kormány — még ha puszt-
tán látszólag volna is a' jog 's törvényszerűség embere —
az illetén törekvésnek ellen nem szegülhet mind addig, míg
egy es specialis irányok elleni intézkedésekre okul vagy ü-
rügylül nem szolgálnak. E' téren tehát mind a' jog- 's tör-
vényszerűség, mind a' dolgok természetében fekvő gya-
korlati kényszerűség kétségtelenné teszik, hogy a' kezdet-
nek fölülrőlt jött akadályokkal megküzdnie nem kellend; mi
már magában végtelenül nagy nyereség, ha tekintelbe
vesszük, hogy olly nemzetről van szó, mely — a' többször
érintett idősokban — már már szükségessé tenni látszék
a' gyámszerű vezettetést; a' hol ehez képest mindenek előtt
azt kelle megmutatni, hogy bár e' nemzet sokáig szunnya-
dott, de azért még képes ön lábán járni 's nemcsak közvet-
len gyámságra nem szorult, hanem józanul intézett fejlődés
folytán nem sokára másnak is erős gyámulol lehetend. 'S
ez első megmutatástól annyi függ, hogy ha az nem sike-
rül, azóta tán a' nem magyar minta szerinti átalakulás ha-
talmasan folya.

Gr. Széchenyi e' téren kezdő nagy munkáját 's a'hármas szempont megannyi irányul szolgál neki a'munkába veendő reformokat illetőleg. Mit tón a' nyelv ügyében, tudják az el nem fogultak's mint tevő ez által nemzetiségünk sziklaszilárd alapját le, ügykeztem tavalyi cikkekemben kimutatni. Társadalmi tekintetben az addig ismeretlen egyesületek behozatala által milly elvet testesít meg, az ahoz értők előtt nem ismeretlen. Mit tón 's mit teszen az anyagi jóllét érdekében, sokkal isméretesb, hogysen ezeket Magyarországon magyar nyelven ismertetni szükség volna. — Igaz, hogy igazi közszellem nálunk mai napig sincs, hogy az anyagi jóllét akadályai tökéletesen elhárítva még nincsenek, valamint azt sem tagadhatni, hogy nemzetiségünk még épen nem áll minden ellenség vagy vetélytárs nélkül: ámde mindez nemis egykét evtized műve, főleg ott, hol több a' jóakarát mint a' tudomány 's kevesebb a' practicus ember mint az eleven tüzes képzelet, hol ezenfölül ezek találatnak elhamarkodás által lerontók azt, minek kiszámítására egykettőt is keresve kell keresnünk. E — y.

(Folyt. köv.)

Borsodmegyei közgyűlés. Miskolcz novemb. 26án. Megyei évnegyedes közgyűlésünk 16ától maig tartott, főkörmányzónk folytonos elnöklése alatt. Közgyűlésünk még illy népetlen, annyi tanácskozás mellett olly kevés eredményt mutató alig vala, 's ez nekünk ugy tetszik, általános panasz kezd lenni minden megyében; — a' tisztválasztási mozgalmak utóregzése elhullámozott már, személyes érdekek pártusája nem lép fel a' zöld asztal kényelmes szinpadára; a' közigazgatás lassu mentű gépezete mozgatóját segítni száraz unalmas időtöltés azok előtt, kik a' hosszas vele foglalkozás által ahoz megszokás kedvével nem járulnak, és a' politikai vélemények, a' honboldogításra számított indítványok, közjogi és státuszgázdászati nézetek, melyeknek addig egyedül szük köre volt a' szólásszabadságnak fenmaradt asyluma a' megyei terem, most már új, tág mezőt nyertek a' kormány szabadelvű engedélye által a' nyilvánosság lapjaiban, 's a' mohón vett szabadságot talán itt is unalomig elhasználtuk már; illy körülmények közt mi csuda, ha ritkúl a' megyei termek eddigi közönsége, ha a' hallgatóság mellyre annyi méltó 's méltatlan vádat szórt már minden, ki, mert a' „fontolva haladás“ embere, 's mert talán ad nauseam türelemfárasztó dictióit síri csendben végig nem hallgatták (pedig ez csak akkor leendett lehetséges, ha épen rajta elaludtak volna) erre feljogosítva érzi magát, — kevesedni kezd, hisz magának is alig akad már egy pár sérelem, alig néhány termekellen elvkérdés, melly fölött egy rész ex offo, másik közjogvédőleg tusázva némi kis mulatságot nyujthatnának a' szórakozás után epedő magyar publicistáknak, a' sujtásos fényes öltönyök spektákelje sem varázsol be már senkit, alig ölt a' tillá t's köt kardot mellé, mint az új tábla-bíró, ki új dignitásának e' csörtető jelével peczkésen botorkálva a' zöld asztal elejére tolakodik — hogy jobban észre-vegyék; frakk és zsákba bujka most a' magyar ember, talán hogy elmondhassa: mikép „zsákja nem üres“; hej pedig üres az most igen is nagyon! sem pénz benne, sem élet; 's utóbbi szüksége annál nagyobb, mennél szűkebb az első; közgyűlésünk egyik tárgya volt az első köztől ez is; és a' RR. tanácskozta 's elhozta a' levéltárból az illy alkalommal szellőztetni szokott szükességóvó szabályokat, melyek szükességóvól megjárják ugyan, de nem sok életre való van bennök, minek egyébiránt egyszerű de természetes oka csak az, mert üres zsebet 's éhes gyomrot küldöttségi véleményekkel kielégíteni nem lehet; czélszerűbbnek látnók, ha az épen e' végett alapított Reviczky-magtár már valahára rendeltetésére üdvösen fordítatnék, de az is quid pro tanta sit! egyébiránt erős hitünk az, hogy szükség felett nyilvánosan tanácskozni annymint németesen szólva az ördögöt falra mázolni; gabonapiacunk most is a' bécsivel és mosonnyival egyenlőn áll, mi nagy baj ugyan, de oka csak az, hogy gabonanyerészkedőink száma maholnap a' természetkével lesz egyenlő, min csak az idő és egy új nyerészkedési ág nyílása segíthetne; a' küldöttség tehát az előbbi végzések nyomán működve kiküldetett. — Azóta nem szállt az élet ára. De térjünk a' gyűlés többi tárgyaira: a' vasi levél az idegen népelem csoportos betódulása ellen, közfigyelmet ébresztett 's bár annak hangjával a' RR. nem eléggé barátkozhattak meg, érdekes vitázás után megkeresendőnek vélték a' n. m. h. tanácsot, hogy az illy beköltözéseket éber figyelemmel kísérni méltóztassék annyival inkább, mert a' birtok 's hivatalképességi törvény után a' naturalisatio törvényéről minél előbb gondoskodni kellvén, addig is nemzetiségünk tekintetéből féltékenyen őrködni szükség nemcsak tömeges beköltözések de különösen azon idegen nagy birtokszerzők ellen, kik nemcsak a' viselni tartozott országos 's megyei adó terhe alól kimenekedni, hanem nemzetiségünk fejlődésére káros hatással lenni képesek, és az illy idegenekre nézve a' hűség esküjének az illető törvényhatóság előtti letételét újlag foganatba hozni méltóztassék. — Pozsony levele az unio iránt utasító állandó küldöttsé-

günk tárgyalása alá adatott. — Az orsz. köztelekre nemis pénzárunkból 200 pftot rendeltünk. — A' vasárnapiskolák tárgyában kelt hitvány intézkedés kissé hosszas elvkérdési vitát támasztott, de a' RR. maradt előbbeni nézeteik mellett. — A' nemesi adót is kivették a' RR. 's a' küldöttségileg számított 19 ezerhez csak úgy könnyeden hozzávetének 5 ezret p. ben, mert — így okoskodának az illetők — a' nemesi rend generositásával meg nem fér, hogy cassája üres legyen 's ha valamire pénz kell a' s z e g é n y adózó nép cassájából kölcsönözzen, így sem jó gazda, kinek nincs készen parázs pénze stb; — végzés okául azonban nem ezen különben igen természetes okok mentek, hanem mások p. o. a' pénzt illy szük időben nehéz beszédni 's így több időig kell a' kölcsön kamatit fizetni a' szükséges fizetésekre felvett pénzeknek, — szegény levén még a' nemes világ is, engedésekre sokat kell számítani. Mi a' kérdésem „toldáskát“ — nem protocollaris hanem valódi okait tekintve — sem jog sem czélszerűnek nem tartjuk; nem jogszerűnek, mert a' municipalitások önadóztatási joga csak problema' nem czélszerűnek most; mert a' nagyobb teher nagyobb engedéseket, illy szük időben nagyobb behajtási szigorú kíván, 's rossz gazdaság gyümölcsözellen tartaléktöke képzése végett (melly csak szükségtelen kiadásokra ad nagyobb ingert) forgásból 's így gyümölcsözésből kivenni pénzeket akkor, midőn a' kellő napi szükség pótlására a' testület hitellel mindenkor segíthet magán. — De az illy toldáskák, 's a' multkor csak könnyedén kivettetni czélzott, de mostani gyűlésen a' szük idők miatt bizonytalan távolba tolt hűségesszéti adó, intő példák arra, hogy a' municipalitások, míg öngyűlési természetükből képviselőivé nem alakulnak, az önadóztatásra még eléggé nem érettek; a' magyar nemes századok óta megszokta a' collegialis kezelés bőkezűségével a' más cassájára való utalgatást, 's a' közből — hol az anyim és tiéd kérdése csak úgy légyecsipésként érezhető — olly könnyen bőkezű 's eszökös annyira vérvé vált, továbbá az egy más után teendők sorát nem annyira logika, mint vágyai után intéznék, hogy most önadóztatási képességgel kezében könnyen és tán parányi sikerrel emészténél azon nemzeti tökélt, mellyet aztán semmi sem képes visszaidézni. — A' hadi és házi adó mennyisége is most vettett ki, hadi 4209 rovás után 13 ft 48 krral 58,084 ft pp. a' kellőnél kevesebb 130 ft 58 krral, házi adó ugyanannyi rovás után 14 ft 48 krral kivetendő lenne 695 35 ft de ebből 4362 forintot közjogvédelmek fődöznek 's így 62293 ft vettetik ki tört számok kerülése tekintetből, 3310 ft ez okból jövő évre fedezendő kevesebb-ségül fenmaradván. — A' fagygyű ára 3 krral emeltetett, 's mint illik 's nálunk szokássá vált, gyűlés végnapjaiban, midőn a' nélkülözhetlen személyzetet kivül „aritásul“ is alig láthatni már embert a' teremben, — világosság elleni machinatio! —

Ennyit közgyűlésünkről 's most szóljunk socialis életünk egyik igen jelentékes eseményéről, mis k o l e z i v a s u t e g y l e t ű n k n a g y g y ű l é s é r ő l: „nagy dolgok 's események előestéjét érzük“ — írónk, ha levelező létünkre a' szerénység nem tiltaná főnökeink' patoisát követni; de így csak egyszerűen, rövideden a' történetek: F. hó 23kán az egylet részéről díszes küldöttség fogadta körünkbe érkezett gr. Zichy Ferencz ó mlgát a' középponti vasut igazgatóját, ki is 's vele jött sárosi főispán gr. Andrassy Gy. ó mtgával vasütegetletünk gyűlésében részt venni sziveskedett. M. alispánunk nyitá azt meg elnökül m. főkörmányzónkat kérve fel, 's az eddig történetek előadása után gr. Zichy ó mlgát pártfogásáért 's több tekintetbeni felvilágosítás és utasító szives tanácsáért felkérendőnek vélte, melly felhívásnak ó mlgá rögtönzött bár de legtartalomdúsabb 's tanulságosabb nyilatkozatával tett eleget, és szives volt pártfogásáról biztosítani; jeles beszédéből, mint széles szakismeretet tanusítóbul meritők teendőink iránytűjét, melly szerint erőlyesen működni az eddigi választvány bizatott meg 's gr. Széchenyi ó mtga ügyünk pártfogására különösen felkérteni rendeltetvén; gyűlés után ó mtga a' vasút tervrajzait mutatá meg a' látványó közönségnek 's nyájás egyszerűségével, leereszkedő sziveségével mindnyájunk forró tiszteletét nyerte meg; mintegy 80 személyre terített 's elmés toasztokkal fűszerzett magyar ebéd a' casino termében fejez be ünnepélyünket, mellyet gr. Zichy és gr. Andrassy ó mlguk jelenlétükkel megtisztelni 's mindketten ügyünknek nagy becsű kedvezésükbe vételét ujalog megígérni kegyeskedtek. — Adjon Isten reményeinknek mielőbbi teljesülést!

Végül még pár szót közbátorságunkról, mit az egri járásban két rendbeli erőszakos gyilkosság 's a' szpéteri útvonalon lopások háborgatnak; élet és vagyon olly két fontos szó, melly tisztviselőink erőlyét, gyorsaságát és szigorát méltán igényli, mert ezek folytonos gyakorlása lehet csak a' további baj elharapozása ellen ovószér. S.

Temesmegyei közgyűlés. Megyénk utolsó évnegyedes közgyűlése novemb. 24én nyitott meg főispán-helyettesi elnöklés alatt. A' rr. számosan sereglenek össze, a' szélső c o n s e r v a t i v e k legtöbben,

hozzájok számra közel a' centrum, vagyis az újabb időben keletkezett engesztelő párt. Az ellenzék tevőleg nem lépett fel, nélkülözvén vezéreit 's kitünőbb kapacitásait. Igaz ugyan, hogy az ellenzék mostani körülményeink közt a' felhozható honkérdésekre döntőleg nem hathat 's így némely-lyek tán nem is vádolnák, ha jobb idők érkezéseig elvonulna; azonban mi a' dologrul másként vagyunk meggyőződve, jobb időket előteremteni a' nemzet életére egyesek kitiűró munkásságától függ. A' temesi ellenzék ügye a' mult országgyűlésre tett második követválasztáskor döntetett el 's még ekkor fenmaradt erejét az új rendszer behozatala nehéz próbára tevő, mellynek tüzet veszen állták ki, de azok szilárdul küzdenek elveik 's az alkotványos haladás mellett. Hogy e' küzdelem nem volt borostyántalan, hogy időnként megtermé gyümölcsét 's még bővebben termendi meg ezentul, világosan mutatja a' közelebbi nyár folytán alakult c e n t r u m, melly a' n e m l e g e s s e g e t végre meg-ünvén 's azt a' hazára sem üdvöznek sem czélszerűnek nem találván, egy lépést tón, melly az ellenzék cselekvésének igazságát bizonyítja 's állása könnyítve és biztosítva lón. Ezen eredményt erőlyes kitarítás 's gyáván hátrálni nem tudó szilárdság adá, világos jelöl annak, hogy ha az ellenzék minoritás hasonlő számításal irányozza föllépéseit 's cselekvési szótárából kitiűrendi a' csüggedést: a' hátrázó többség előbb utóbb részükre hajoland.

Belépvén főispán-helyettes ur a' terembe, egyik rész v. párt zajos üdvíármára fakadt, a' centrum félíg hajtott fejfel mosolygott, az ellenzék hallgatott. Ó mlgá e' zaj csilapultával köszönetét fejez ki az örömmnyilatkozatokért; melly kifejezés az előbbinél sokkal lármásabb csörgéseket támaszta, minek végeztével, mert hiszen a' világon mindennek van vége, Sz. A. e. alispán tolmácsolá az öszszgyűlt rendeknek a' feletti örömet, hogy isten a' főisp. helyettes egészségét bajtól megmenté, mivel i. i. betegség fenyegeté. Ismét éljen, és lára, végre ez is csilapultván ó mlgá szives szavakban köszöné meg a' rendeknek irántai szives hajlamukat. E' szavak ismét roppant éljen zajt kelesztettek, miknek szinte végők szakadván, a' gyűlés folyamatának rövid hű rajzát ezekben ohajtom a' szives olvasó szemei elé juttatni, hogy lásson, tudjon és higyen, de mit? az meggyőző-désétől függ.

Elnöklő főispán-helyettes ó mlgá mindenek előtt a' felett jelenté mély sajnálkozását, hogy azon küldöttség, melly nádor ó fens. felszázados ünnepére a' helyettes vezérlete alatt Budára vala rándulandó, a' fenség. megünneplendőnek közbejött aggályos gyöngékedése miatt ezuttal elmaradt; hiszi azonban, hogy mihelyt ó fens. mindenek által egyenlőn ohajtott egészségi állapotát kivánt lábra álland, Temes rendei előbbi határozatjuk foganatosítását készséggel teljesítendik. E' tárggyali rokonságnál fogva első alispán ur felállt és vigasztalá a' rendeket, miszerint a' magán-aláírások utján begyűlt pénzen ó felsége életnagyságu képtét levétetvén, az már is diszesíti a' megye tanácskozó teremét.

Ezután fogott első alispán ur a' szokásos jelentéshez a' megye állapotáról; ennek folytán megértettük, hogy megyénkben is szük termés volt az idej; ezt ugyan eddig is tudtuk, azt azonban mégis jól esett hallani, hogy ezen szüktermés tekintetbe vétetvén, ezuttal csak három század katonaság tanyázik a' megyében. Nemkülönb minden kebelre jótékonyan hatott azon intézkedés kijelentése is, minél fogva alispán ur a' Tisza és Maros folyókat szabályozó biztossággal levelezésbe bocsátkozván, ezektől olly biztositást nyert, miszerint a' nevezett folyók melletti munkára e' megyei adózók is felvétetni fognak 30 vkr. napibér-fizetés mellett, mi a' bekövetkező inség-enyhítésre a' munkakedvelőknél nem kis mértékben fog hatni; alispán ur intézkedésének ezen sikeres eredményét — mi azonban mégis csak a' teljesüléstől függ, az egész megyében tudomás végett kihirdetett. Nemkülönb kissé emellett hangon érinté szó-ló azt is, hogy a' köznép adótarozása egy krajczárig be van hajtva, sőt a' mult évi tartozásból is 11 ezer pfr. letisztázva.

Továbbá mondatott — hogy tudjuk — az is: mikép a' biróválasztásokkor történt kihágások katonai hatalommal csilapítottak le; magasztosan szólt még előterjesztő ur a' szeged-temesvári vasutmozgalmakról, a' szép tervekről, a' dicső jövőről, mi Temes megyére várakozik stb. Végre a' rabokra került sor 's röviden megemlítettett, mikép 114 rab közül csak 19 van elíteltetlő. Ennyiből állott röviden a' hosszú jelentés. — Menjünk tovább KK. és RR. itt van fő-kanczellár ó nmlgának levele. És olvastott a' másod fő-kanczellár válasza e' megye által hozzá intézett mult gyűlésből üdvözölő felíratra. A' levélben alkotványos haladás, korszerű javítás, a' haza felvirágzása, azon bizodalom, mellyel Temes rendei ó mlgá iránt viseltetnek, 's több e' féle foglaltatott; végre említi ó nmlga, hogy az általa kitiűzött elvek szerinti kormányzásban Temes rendeinek segédkezeit kikérve bizton hiszi, miszerint velők gyakran fog egy pályán találkozni. Mihelyt elhangzának az olvasó jegyzőnek

hangjai, felkelt báró A. Gy. 's indítványozá, hogy ezen becses levél egész terjedelmében az utókornak is hálás emlékeül jegyzőkönyvbe igattassék, és ezen indítvány határozatkép kimondatott.

Gr. Zs. folyamodtára a k-i vérengzéssel összekötött foglalásra a' nm. helytartó tanács tudósítást kíván; mire végeztetett: hogy az eljáró választvány befejezvé működésit az irományokat adja be, miszerint a' kért tudósítás fölterjeszethessék. Itt kötelességünk megemlítem: mikép a' főispánh. erősen kikelt a' fiscus erőszakoskodása ellen, mind ígéretet tőn, hogy állásánál fogva jövőben hatni fog, nehogy illy erőszakos foglalások történjenek.

Nemes Vasmegeye felszólítása a' württembergi bevándorlások ügyében hosszas és botrányos vitákat idézett elő. Az ellenzéknek e' tárgyra nézve jelszava a' nemzetiség volt, 's dönthetetlen észkokkal védte Vas indítványát. A' centrum egy kis jelét adá létének, mert K-r és R-ek, továbbá V-i és V. J. azon okból, miszerint nemzetiségünk erős alapokon épült, semhogy azt egy b r a s s ó i pap zajgási megrendíthetnék: a' vasi körlevelet egyszerű tudomásul akarák venni, állítván azt is, hogy a' kérdéses levélben felhozott kormányi gyarmatosítás rendszere tulfeszített rém. A' m a r a d ó k u g y n y i l a t k o z t a k, hogy a' württembergi, vagy bármely fajú bevándorló németek saját ügyöket nagyobb hévvel sőt vetélkedéssel nem védheték volna. Báró A. Gy. kimondhatlanul örül, ha németek jőnek honunkba, mert szerinte saját helyzetünk tanúsítja, mikép megyénkben is csak ott van ipar, ott jólét (igy hát nem kell az inségtől félni, közbe vág egy) hol németek lakják a' vidéket. Továbbá a' német jó erkölcsű faj (példák erre mond egy más szót, a' szász földön történt sváb bevándorlók kihágásai) igazolják börtöneink, hol 240 rab közt (az alispáni jelentésben csupán 141 volt szó) 4-5 német találattik csak! (mennyiben minden benszültől ex principio magyar, különben felezhetsz szónok,) tudnak kivétel nélkül írni, olvasni, kivevén azon igen igen számost, kik nem tudnak) azért szóló a' vasi levelet félretétetni akarja. L-ts és Cs. csudálkoznak, miként Vas figyelembe nem vette, miszerint a' tiszaszabályozás által nyerendő új magyar Khanaán mivelést fog igényelni, hol vesszük az ehhez szükséges kezeket; (hát a' kárpáti vidékekről 's dunántúli túlnépes helyekről) sőt materialis tekintetben is csak nyert a' bevándorlók által az ország, (halljuk!) mert ők pénzt hoztak, (azért koldultak utcákban szélben 's azért betegeskedtek, 's el is haltak némelyek éhen, mert pénzt hoztak.) D-y státuszgazdászati szempontból vevé a' gyarmatosítást szükségesnek 's felhozta a' sok puszta. A' tiszaszabályozás valamint mindegyiknél, úgy ennél sem hiányzott: földterületi állásunkat festé, mikép törökök és németek környeznek, meg lengyelek és moszkák 's miután a' telepítés m e l l ő z h e t l e n ü l szükséges, inkább a' németet fogadjuk be, mint amazokat; (és miért nem inkább az északi megyék népfölöslegét? ha már gyarmatosítani akarnak) különben politikai bünt követünk el, ha őket, kiknek civilizációnkat köszönhetjük (?) magunktól eltaszítjuk. (Hát honfi társaink és így hazánk ellen nem követünk el polgári bünt, ha őket további inséges állapotukban hagyjuk azért, hogy idegenekkel koczkatassuk nemzetiségünket?) Főispánh. kimondá a' végzést, miszerint Vas nemcsak nem pártolattik, de tudósítatni fog az iránt hogy körlevelébe foglalt rémképekben Temes rendei nem osztoznak.

Következett az iparműtár központi igazgatóságának levele az iparműtár érdekében, melyben a' törvényhatóságok felhivatnak házi szükségüknek hazai friss készítményekkel ellátott iparműtárba fordulására, melynek igazgatósága 8 pttel olcsóbban állítja ki a' megrendeléseket, mint egyéb kereskedők. Ez olyan tárgy, mely első megpendítéskor önként ajánkozik, 's Temesben is ingerült vitát támasztott. Sz. A. első alispán a' levél felolvasatása után szót emelvén előadta: hogy a' legközelebbi megszökés után azon kevés bizalom is, mely a' hazai egyletek iránt ittott mutatkozott, megszűnt; ha saját egyediségéről következtet, akkor állítása maradhat, de ha többekre akarja kiterjeszteni azt, igen csalódik. Felhozták: hogy miután minden egyesületünk közvetlen kifolyása a' magyar ellenzéknek, (ezt hát mégis megvallották, 's így azt is, hogy más részről semmit sem tettek a' haladás érdekében) ebből minden más gondolkodású intelligens ember kiküszöböltetik, (pedig ha megnéznék a' gyáralapító, cukorfinomító, casinó, sőt a' kereskedelmi társaságot is, ott olly neveket találunk, melyek nem ellenzékieké, de melyektől az intelligens erőt aligha elvitandják.) hogyan bízhatni ezekre valamit? (pedig mindig többet bízhatni azokra, kik képességeket egyremásra bebizonyíták. A' hazai áruk olcsóbbak lesznek ugyan 8 pttel, de 18czal rosszabbak. 'stb.

A' centrum emberei megtámadták Sz. A-t keményen 's e' kérdésben közeledtek az ellenzékhez; szemére lobbaták: hogy a' ker. társ. igazgatója megszöktét itt emlegetni nincs helyén, sőt jobb lenne arról hallgatni, mert e' csapás

nemesak az ellenzék de az egész országot sújta. Végzés: az árveréstől, melyen a' megye házi szükségéi fődözésére szükséges szerek bevásároltatnak, normalis resolúciónál fogva nem állhatni el; ennek tehát meg kell tartatni; az erdvény hirlapok útján fog köröztetni 's ha tetszik az iparműtárnak, tehát az árverésben meghatározandó árak szerint ajánlatához képest 8 pttel olcsóbban elvállalhatja a' szállítást. Az ellenzék felhozá: hogy az alispán az árverés eredményét tudassa az iparegyesülettel; de erre az mondott: hogy kegyelem volna olly testülettel levelezni! (pedig a' temesi alispánnál kissé nagyobb urak is szívesen leveleznek az iparegyesülettel, egyébként azt csak most tudók meg, hogy a' temesi alispán kegyelmet is osztogathat; Végre még szó b a h o z a t o t t az inség is; az urodalmak fel fognak szólíttatni alattvalóik segítségére. A' helytartótanács megkéretik, hogy a' Béga újabb szabályoztatására minélelőbb adna ki határozatot, miszerint az itt nyerendő munkabér is nyujtson keresetet a' szegénységnek.—D-y B. folyamodott a' megyéhez, hogy 7 évi szolgálatáról és magaviseletéről adjon neki bizonyítványt; megadatták, minthogy valamire szüksége van. Többen.

Pozsegamegyei közgyűlés. Megyénk rendei mult october 10kén gyülekeztek össze évnegyedes gyűlést tartandók; elnök a' főispán-helyettes volt. Végig futva a' tárgyakon, mik e' közgyűlésben szőnyegre hoztak 's hátrátlag eldöntettek, hajló vagyok hinni, hogy az öszszgyűlteket előre is abban állapotok meg, miszerint semmi újítást nem pártolandnak, ezzel akarván magukat más megyék fölött megkülönböztetni, melyek a' korkérdések közül némelyeket mégis csak figyelemre méltatnak.

Vasmegeye rendei megyénket is megkeresték a' német bevándorlók akadályozására; ebben itt a' Száva mellett az urbéri törvények megsértését látták; mi más szavakkal annyit tesz, hogy itt az urbéri törv. honosításiak. Megakadtak némelyek azon is, hogy a' német bevándorlás ellen épen Vasmegeye emel szót, melynek nagy része német elemből áll: pedig ezen mi felakadni való sincs, minthogy épen azon vidékek tudják: mit tesz határinkat idegen elemek sergével elárasztani, melyek annak kinövésivel naponként találkoznak, de a' vasmegeyei félretett.

Varasmegeye is megjelent közöttünk levele által, elvben e' megye rendeit azon felirata pártolására hiva meg, melyben ő felségét azon sérelem megszüntetésére kéri, minél fogva a' nm. helytartótanács a' zágrábi főiskolák számára megküldött hivatalos pecsétet m a g y a r c z i m m e l l á t t a el. Tehát Horvátországban, melyet magyar törvény boldogít, ezentul még magyar cím sem járhat? itt ugyan szépen vagyunk! Részemről előre vártam, hogy lesz bezzeg dicitio, és panasz a' magyar ezim elleni sérelmekről 's a' nm. helytartótanács törvényes intézkedéséről; azonban csalódtam, mert a' rendek e' tárgyban is híven ragaszkodván nem pártol elvökhöz, azt e' levél irányában sem akarák sérteni; általában úgy vélekedtek: hogy az egész dolog nem olly fontosságú, hogy a' mellett, vagy ellene Croatia és Slavonia repraesentáljon; ha a' dolgokban van sérelem, azt ő felsége megszüntetendi Varasd megye felirására is; ha pedig nincs sérelem, akkor úgy is híjába repraesentál mind a' hat vármegye. Varasmegeye levele tehát simliler félretett.

Most jött az is m é r e t e s s a b o l c s i l e v é l. Ezen megye tudunkra adja: mikép a' főispánok- és helyetteseiknek törvényink a' megyei törvényszékeken sem közbirói sem elnöki jogokat nem biztosítanak, de ezenfölül a' nevezett megyében ezt tartá a' közönséges szokás is, ők tehát — Szabolcs rendei — a' főispánhelyettest a' szedriákoni elnökösködéstől elültik; mely határozatukat azonban a' fm. udv. kancellária megsemmisíté. Szabolcsmegeye ezen kormányzékai intézkedésben az alkotványos önállóságot látván megsértve, azt az országgyűlési sérelmek közé jegyzé 's pártolására a' megyei törvényhatóságokat 's így Pozsegát is felszólítja. A' rr. egymás szeméi közé néztek, némelyek már ki akarák mondani a' sérelmet, midőn egy törvény idéztetik azt magyarázó: hogy a' főispánoknak van joguk a' megyei törvényszékeken elnökösködni; ennél fogva nem a' kormány intézkedése, hanem Szabolcs határozata törvénytelen. Ezen fejtegetés kedvezvén a' kinézéseknek, ki sem akart fáradni azon, hogy akár a' felhozott törvényt, vagy annak erőtetett magyarázatát megfejtené, akár ujat idézne a' szabolcsi levél határozata mellett; 's ekép igen világos, hogy ez is, mint a' többi félretett.

Pozsony megye kétszeresen üdvözölt bennünket; e-lőször kér, hogy mivel a' testvér Erdély csak idők viszonytagsági által szakítottott el tőlünk, az őskor viharait ellenben együtt élte át velünk; 's hogy az annyira kívánatos nemzeti összeolvadás a' két testvér teljes egyesülése által eszközölhető csak; irnánk mi is Erdély törvényhatóságaihoz felszólítva ezeket, hogy követeik által sürgessék az országgyűlést egy választvány-kiküldésre, mely a' magyarországi bizott-

sággal egyesülten dolgoznék azon akadályok megszüntetésén, melyek az egyesülést eddig gátolák. Megyénk rendei ezen felszólítást fölőlegnek tarták, miért? azért, mert ha az erdélyiek velünk t. i. Magyarországgal csakugyan egyesülni ohajtanak, ezt megteszik arra czélzó felszólítások nélkül is; ha pedig nem akarnak, ez esetben csak a' levéltár szaporíttatnék, és a' posta fáradsága. E' jeles levél tehát szinte félretett. — Ugyan Pozsony megye egy országos tudósítást közlő hirlap kieszközlésére is serkenti e' megye rendeit; azonban Pozsegában azon lapok sem igen olvastatván, melyek már eddig léteznek, mire való lenne az unalmat (?) szaporítani! Félretett.

Végre Károlyváros levele t é t e t t e t t félre, melyben jelenti, hogy a' nádori ünnepélyre a' horvát megyék és hatóságok külön képvisellel hívtak meg 's nem mint ország. Pozsega megye rendei e' tárgyban semmi ollyast nem látnak, mi Károlyvárost körlevelezésre bírta; ha Pozsega megye különösen is megjelenhetik a' magyar országgyűlésen, és a' majd megtartandó nádori ünnepélyen, [miért ne tehetnék ugyanezt Varasd és Körös megyék, vagy épen Károly város t. tanácsa, melynek egy követe most is Budán mulat. E' levél is tehát, miként előre bocsátottuk, félretett.

A' nm. helytartó tanács intézvénye a' görög n. e. valásuak áttérése érdekében tisztelettel fogadtatott el 's ezen készséges hódolatról a' nm. kormányzék értesített fog.

Két tárgy fordult még meg, melyet nagyobb tüzzel vitattak, mint a' többi 's mi meggyőző bennünket arról, hogy határozási erőnk nem csupán a' félretételekben özpontosul. A' tartományi biztos egy levél által meghija a' rendeket: küldénének Péterváradra megbízottakat, kikkel a' hadipénztár dolgában e' megye részéről a' megkívántató számadásokat megtehesse; egyszersmind felvilágosító választ kíván azon nem legkedvezőbb körülmény felől, miszerint Pozsega megye a' hadi járandóságokra nézve olly tetemes tartozásban vagyon 's fejlessék meg az ok: e' hátramaradás honnan magyarázható. Ez értelmes szavak igen szivrehatók voltak, a' rr. homlokán látszott a' sértett méltóság haraga; 's lett fészkelődés, meg vita; meg megemléttetett, hogy ezen tartományi biztos saját akarata és hajlamából hivatalos pecsétére magyar köriratot metszetett; nagy megeléggelással választattak meg a' bizottak a' félévi számadás megtétele végett Péterváradra menendők, de egyszersmind utasítottak az iránt: kerdjék meg a' tartománybizost: mi jognál fogva bátorodik ő a' megyét tartozásai miatt számadásra vonni? ő: ki fizetését a' megye pénztárából huzza 's kerdjék meg őt arról is: kinek engedelmeből látta el hiv. pecsétét m. körirattal? holott hasonló joghasználás csak a' fejedelem tulajdona, 's a' változtatás még ez esetben is körlevelek által adatik tudtul az illető hatóságoknak. Mindezt a' megbízottak meg fogják kérdeni a' tartomány-bizost, 's ekép lesz, hogy kik számolni mentek, számoltatni fognak 's ki számoltatni akar, felelni fog.

Alispáni előterjesztésből megtudák a' rr. azon szomorú igazságot is, hogy megyéjük részéről a' silány termés miatt az inség kikerülhetlen. A' közgyűlés e' miatt már nevezett egy rögtön intézkedő választványt, és a' nagyméltóságú helytartó tanács pénzsegély-kieszközlésért fog megkéretni, valamint a' földesurak is, mint alattvalóinknak első és legközelebbi pártfogóik, megyeileg fel fognak szólíttatni népeik irányában lehetőleg gondoskodni arról, hogy a' szükség emésztő ideje minél csekélyebb áldozatba kerüljön. Talán meg fognak menekülni a' legrettenetesbtől. D i o g e n e s.

Erdélyi ügyek. A' kolozsvári lapok az erdélyi országgyűlésnek december 3káról jövő 1847ki január 4kelgleni ujdón elhalasztatását tudatják.

Liszt Ferencz a' híres zongoraművész is hosszas várakozás után végre fényes kíséretben Kolozsvárra az ot-taniak nagy öröme megérkezett; volt tiszteletére fáklyászene, küldöttség, éljen, lakoma, 's más efélék, mikkel a' nagy művész közelebbi körutazásiban unalomig találkozott. Első hangversenyét nov. 26án estve adá a' városi táncsteremben. A' határozott számú mintegy 500 belépti jegy — mond az E. H. hihetlen gyorsasággal elkelt annyira, hogy hangverseny napján reggel már hasztalan volt keresni. Szám-talan maradt jegy nélkül, alig várók a' mai napot. A' fényesen világított terem három különböző áru és osztályzatu helyei a' hirdetett idő előtt jó darabbal elfoglalva voltak. Milly késő volt minden percztelés, a' várt öröm magyarázhatja meg csak. Kiról, mi felett conversálánk, képzelhetni. Egyszerre csak tömeges lassu zaj, csendes mozgás, szívek és kezek emelkedése 's az est királya Liszt, szünni nem akaró taps és éljenkiáltás közt megjelent. Mit hallottunk 's éreztünk, miért leirni akarni? Ezt ember tehetni nem fogja. Legyen elég: miszerint az egész közönség tetszése, öröme 's megeléggése az elragadtatásig magasztos, élénk és ihletett volt végiglen. Zongorához ülése, fölkelése, távo-zása (szünetek alatt) megjövése játéka 's megszűnései

folytonos tapsvihar és, éjfélnél üdvözöltetett. A kolozsvári „házi zenekör“ tegnap körébe meghíván, tisztelet-tagsági „oklevéllel“ tisztelte meg, az utczát, hol kocsija elvonult, 60 fáklya világította. Második hangverseny nov. 29-kén lesz.

Kolozsmegyének nov. 19-ik s köv. napjain közgyűlése volt, mely alkalommal egyszersmind az ujan kinevezett főispán Macskássy Pál ó mlga, a megyének eddig közszereket és tiszteletben álló főispánhelyettese, igttattott új hivatalába erdélyi kormányzó ó nmlga mint kir. biztos vezetése alatt. Az ez ünnepélyen elszavalt beszédek a M. és Jelennek három egymásután köv. számaiban olvashatók. A közgyűlési tárgyak közt legnevezeteseb volt az E. H. szerint az urbér ügyében adandó pótlékutastás; főisp. ó mlga időnyerés tekintetéből a megyei választvány ez ügybeni javaslatának pontonkinti tárgyalását ajánlta. A főjegyző olvasá az első pontot. B. F. gr. a jegyzőkönyvre visszatérőleg megjegyzi, hogy abban az ó tegnapi indítványáról nincs említés. Z. K. Azért nincs, mert az volt a határozat, hogy előbb az orsz. bizottság, aztán a megyei választvány munkálattat vegyék tárgyalás alá, és csak ezek befejeztével kerüljön a sor egyes indítványokra. K. D.: A gr. B. indítványa elvileg nem egyezik az orsz. bizot. munkálattal. Nézete szerint tehát előbb is ez indítvány sorsát kellene elhatározni; mert ha pártoltatásra talál, akkor a szőnyegen levő munkálattat tárgyalása fölösleges; ellenben, ha a RR. a munkálattat tárgyalná és fogadná el, mielőtt a gr. B. indítványát megvizsgálták, akkor az indítvány el lenne vetve. A RR. többsége osztóván e nézetben, felszólíták gr. B-t tegnapi indítványa kifejtésére. És a gróf következő javaslatot terjesztett a rr. elibe, melyet már azelőtti napi ülésben is motiválva előadott: mindazon föld, mi jelenleg urbéres kezén van, maradjon ezután is nálok földesurakkal kötendő szabad egyezkedésnél fogva, mely hogy annál érvényesb legyen, ó felsége által volna megerősítendő. Mondják, hiányzanak nálunk a szabad egyezkedés elemei; de ezt eléggé megczáfolja azon kétségtelen tény, miszerint hazánkban nem egy helyütt vannak taksafizető és szakmánya dolgozó urbéresek, mely körülmény szükségkép szabad egyezkedést föltételez. Ekkor szót emelt Z. K. Szép ugymond — gr. B. indítványa, s lehelten mindenkinek át nem látni, hogy előbb utóbb osztóznia kell a közterhekben minden honpolgárnak azon arányban, mint a hon javadalmát élvezi; de szőlő a közterhek elvállalását garantálják nélkül nem pártolja. S pedig micsoda biztosítékok rejlenek a katonáskodás és adó jelenlegi rendszereiben, bővebb kifejtés nélkül is mindenki tudhatja. Igaz némileg, hogy az egész honra alkalmazható, egy rá mára vont urbért alkotni nem lehet, annak az orsz. bizottság igyekezett az urbéri állományok, javadalmak és tartozások megszabásában a gr. B. által említett, égalji, termékenységi, népességi sat. különbségekhez alkalmazkodni. Igaz, hogy a k. k. előadások az urbért külön tárgyalatni rendelik; de csak „separate ab omni alio operato“ nem „objecto.“ Tehát az adóügyi munkálattat felvétele nélkül, az urbér tárgyalása folytán is meg lehetne a törvényhozásnak állítani, hogy a kormány a mostani adóösszeget ne nevelje. Mi a földek rendezése következtében támadható zavart, ingerültséget illeti, szőlő nem fél, hogy a miatt, mert egy nagybirtoku urbéres földéből elvesznek s más kisebb birtokunak adják, általános ingerültség támadjon. Átmenvén a szabad egyezkedésre, szőlő ezt semmikép sem pártolja; mert hazánkban nincsenek meg a hozzá szükséges anyagok. Nálunk ugyanis a nemesség monopolizálja a földbirtokot s a paraszt kénytelen bármily feltételek alatt egyezkedni a földesurral, ha éhen meghalni nem akar. A taksafizetés és szakmánya szerinti robotból meritett védok mitsem nyom, miután tudjuk, hogy kezében a fegyver a földesurnak, azokat tetszése szerint el vagy nem fogadni. Végre, mintsem minden egyes urbéri szerződést ó flge elibe kelljen terjeszteni, hol néha huzamos időhaladékkal s különbözőleg, talán a körülmények szerint, egyik vagy másik fél érdekeinek kedvezőben nyerjenek sanctiót; inkább akarja, hogy az egész országot egyaránt kötelező általános törvény rendezze a földesur és urbéres közti viszonyokat. Ezeknél fogva szőlő a orsz. bizotts. munkálattat venné irányadóul a tanácskozásban. Pártolja é vagy nem, az más kérdés. B. F. gr. röviden csak annyit válaszolt a mondottakra, miszerint öncsalás azzal kecsegtetni magunkat, hogy az urbérrel kapcsolatban intézkedhetünk az adóról is. A katonáskodás miatti aggodalom helyén lenne akkor, ha a katonáskodás továbbra is örökös maradna; de miután ez ügyben a testvérhon törvényhozása korszerű módosításokat tett, bizony számíthatunk mi is, hogy nem sokáig késünk nyomdokot követni. I. Zs. b. szerint mindenképp azon kérdést kellene eldönteni: mi az, mi a földesur és urbéres közti viszonyokat legcélszerűbben elintézi. Elnök: ugylátja, gr. B. indítványának nincsenek pártolói; tehát vegyék elé a vál. munkálattat. B. F. gr.: Ha indítványa elbuknék, tehát örökváltást javasol, Z. K.: Minél többet gondolkozik az örökvált-

ságról, annál feltünőbbek jó oldalai, ugy a nemesség mint az urbéresek érdekében. A kor hatalmának ugyanis nem lehet ellenszegülni; s lassankint, cseppenkint jogokat kell adnunk az urbéres osztálynak, miglen utóljára semmivel maradunk, mikor aztán nem lesz az urbéresnek mit megváltani. Ez oldaláról tekintve a rögtöni örökváltást, az urbéresek érdekeivel ellenkezőnek látszik; de ez nem áll, mert a tulajdonosság boldogító érzése által ébresztett nagyobb szorgalom sokszorosan kipótolná az áldozatot, mely független polgári léte kivívására jelenleg talán tetemesb lenne. Mi az örökváltás létesíthetőségét illeti, erre nézve indítványzó gróftól hja fel nézeti előadására. B. F. az örökváltás két képen történhetik: vagy pénzzel, vagy földdel. A pénzzel megváltáshoz hitel szükséges, melyet nagy mértékben nélkülözünk. Tehát földdel. B. József gr. szerint ez által nem lesz segítve a paraszton, mert ha földbirtokossá válik, idegenek jönnek hazánkba s elcsalják tőle, mit őseink vérrel szereztek. Szőlő soha sem áll reá (az ajtó fölé: helyes) B. F. gr. Megváltással nálunk marad az urbériség fele; nélküle oda vetjük egészen. Válaszunk a két köztül. N. E. Nem szeretné általában elvetni az örökváltás eszméjét. A megyei választvány véleménye nyomán tehát kimondaná, miszerint a RR. ohajlják, hogy az urbéri tartozásokat, a földesurral kötendő szabad egyezkedésnél fogva, az urbéresnek akár pénzzel akár földdel meg lehessen váltani. K. D. Gr. B. három terve közül legigazságosabb a szabad egyezkedés, de létesíthetlen. Az örökváltás igen üdvös, hanem nagy akadály benne a pénzhijány. Ha országosan lehetne pénzt eszközölni az ország compromissiója nélkül. (K. L. közbe szól: Ha az égből esnék, vagy a földesur állana jót a paraszttért.) Tessék a th. urnak kihallgatni. Vannak oly utak, módok, melyeket habár mi, korlátolt eszű emberek nem ismerünk, nagy financierek nemcsak kigondolhatnak, sőt üdvözölőleg alkalmazhatják is. Egészen más a földdeli megváltás. Szőlő is tiszteli a birtok szentségét. Gyermekei vannak, kiknek jövője szíven fekszik, és sokkal éltes ember, mintsem a képzelet tündér álmaival engedné magát ringattatni. De épen ezért meri állítani, hogy a terv nem oly könnyen elvetendő. Hiu ábránd azt hinni, hogy az urbéri rendezéssel megmentjük a tulajdonosságot. Pedig a latin mondatkint: „nisi utile est quod facimus, vana est gloria.“ Mintsem egy nagy darab földért néhány napszám, inkább fele legyen tulajdonom. Urbéri rendezésnek lenni kell; ki ennek ellenszegül, nem érti saját s utóda érdekét. És akkor, kérdi szőlő: mit fog érni azon kevés napszám, mire az urbér a tartozásokat csökkenti? Azt, hogy a földesur nem folytathatván gazdaságát célszerűleg munkás kezek hiányai miatt, szemei előtt pusztuland el fáradtsága gyümölcse. (Közbeszólás: Világ vége.) K. D. (egy megyei hivatalnokhoz irányozva szavait.) Világ vége lesz, ha a megyei tisztek nem folytatandják lelkiismeretesen hivatalaikat. A földdeli örökváltás (folytatja szőlő) megnyugtató a népet egyfelől, másfelől a földesurnak is elegendő kárpótlást nyújtana az urbériség tiszta tulajdon gyanánt maradandó részével. De ennek is szintegy megvannak árnyoldalai. Ilyen a nép miveletlensége, mely miatt őt egyszerre birtokosi állapotba helyezni nem lenne tanácsos. Elvileg tehát pártolja szőlő a földdeli örökváltást, hanem még most időelőtűnek tartja. És így habár azokban, miket gr. B. F. előadott, teljes meggyőződéséből osztózik, érintett okainál fogva marad a robotrendszer mellett. Elnök: ugy véli, hogy a RR. többségének nézete a robotrendszer szabályozásában öszpontosul. A vál. javaslat első pontja tehát, miszerint a RR. az urbéri rendezést sem szabad egyezkedés, sem kényszerített megváltás által fölöslegessé tenni nem kívánják, el van fogadva.

Tovább menve a javaslat folytán, minden vitaközös nélkül el lön fogadva, hogy az urbér, minélelőbbi életbe léptetése miatt, az orsz. bizottság által javasolt kényszerített határszabályozástól függetlenül jöjjön létre. Permissiv törvényt egyébiránt a tágosításról mi is ohajtunk. Megállítók továbbá, hogy az alkotandó urbér csak az urbéri, de semmi nemesi természetű földre ki ne terjedjen. Hoszszabb s élénkebb vitát idézett elé azon kérdés: mi az urbériség? Az utastástervező választvány e pontra nézve azt határozta, hogy az 1820ki öszszeírás szolgálóval alapul az urbériség misége és mennyisége meghatározásában, a hol zavar ütne ki magát, az 1843beli statusquo szerinti fölmérés által egyenlítették ki. a vál. javaslat. Nem állítaná meg az 1820beli conscriptiót, melyet a kormány egyoldalulag vitetett véghez, s mely ellen a nemzet és Kolozsmegye nem egyszer tiltakozott. 1820. óta sok változás történt. A nemesség a megpendített urbértől félelmében sokat alodizált. Szőlő ezt mondaná ki: urbériség mind az, mi 1843ban az országgyűlés eloszlásakor urbéri kézen volt s a földesur be nem tudja bizonyítani, hogy majorsági föld, valamint megfordítva, az urbéres, hogy urbéri. K. D. szerint, egy új conscriptio sok nehézséggel és bonyodalmakkal lenne öszszekötve. Tehát a 20beli mellett szavaz, P.

J. 1820at állítana fel epochául a föld természetére (hogy t. i. mi allodium és mi colonicultura) s a jelen időt mennyis égére nézve (hogy t. i. mekkora terjedelmű föld van most urbéres kezeken.) E nyilatkozatok után heves szóváltás keletkezett azon viszonyossági elv felett, hogy ha a földesurnak joga lesz valamely urbérinek beirt föld majorsági természetét bebizonyítva visszakövetelni; szintegy joga legyen a parasztnak is hitelesen kimutatni, hogy nem minden coloniculturája van beirtva. Némelyek azon véleményben voltak, hogy az említett jog csak a földesuré legyen. Hogy miután a kormány, ugy látszik, megelégszik az 1820ki öszszeírással, ne adjunk mi többet a parasztnak, mint a mennyit tőlünk kívánunk. Ezek ellen Z. K. kijelenté, miszerint inkább szeretne bárhol is lenni, mint itt, ha egy törvénytelen öszszeírás s a nemességnek adandó egyoldalú bizonyítási jog következtében az urbéresek kezén levő föld felét elveszik. Cs. Gy. gr. pártolja a reciprocitást, csak hogy a bizonyítás hiteles oklevelekkel történjék. M. A.: könnyű azon főuraknak, kiknek levéltárak van, de a szegény nemestől eleskünné a paraszt az allodiaturát is.

E hoszszas vita eredménye lön: az 1820beli öszszeírás elfogadása oly hozzáadással, hogy a benne fölmerülő hiányokat hiteles fölmérés által kelljen helyreigazítani. A határozatlyt nemesak fentartottuk, hanem e felett a róla szóló approbatalis törvényt mind eljárás, mind alkalmazási tekintetben, egyszerűsíteni s kevésbbé költségesé tenni kívánjuk. Az urbéri javaslat további pontjaira nézve csak az orsz. munkálattól jelentékes eltéréseket tartjuk megemlitendőnek. Az urbéri rendezést minden egyes földesur külön urbérisége és urbéresei szerint kívánjuk megintetni, a mennyiben lehet egész és féltekkel alkotván. Majorságerdőből semmi javadalmat nem engedünk az urbéresnek, sőt az eddig közösen használtat is felosztjuk. A tized-megváltást pártoljuk oly hozzáadással, hogy a napszámmal megváltás esetére, a napszám pénzbeli értékét legalább 10 évre törvény szabályozza. Az apróbb urbéri tartozások közé nem számíltjuk a juh-és báránydízmat. Az igás napszámot nemesak szántás, hanem bármely munkátételre négy marhával kívánjuk. Az urbéri köteleket, akár többről akár kevesebbről szóljanak, kölcsönösség elvénél fogva az urbér által megszabandó mértékre kívánjuk szállítani. Az urbéri tartozások szabad egyezkedés utáni megváltását akár pénzzel, akár földdel nem ellenezük. E végre országos kölcsöntárt ohajtunk. Az urbéri telek haszonvételének magához váltásától a földesurat nem akarjuk elzárni, oly feltétel alatt azonban, hogy azt, az érte fizetett öszszeg megtérítése mellett más urbéresnek tartozzék átadni. Ulés végén a hoszszas vita által ellankasztott kedélyeket feltüzeltte kissé a földesuri fenytő hatalom. Némelyek 12 pálczaütésre fel akarták hatalmazni a földesurat. Azonban hála a kor hatalmának, határozat lett egy hatalmas: „maradjon a javaslat.“ ↑

A kir. magy. természettudom. társulat. (Folyt.) A pénztár megvizsgálására kiküldött választvány tudósításából kitűnt, miszerint ez évnegyedben az öszszes bevétel volt 1134 fr. 2 kr. pp. a kiadás 999 frt 28 kr. pp. és így maradt készpénz a pénztárban 951 frt 4 kr. Az alapítványi tőkék pedig, melyek részint a takarékpénztárba letélteték, részint az alapítóknál vannak, 4367 fr. 30 kr. pp. Tudományos élvéletet nyújtott a fáradhatlan munkássága másodelnök mely tudományossággal szerkesztett és tapasztalatokon alapuló értekezése, melyet „a mag jelentőségéről a növényzetre nézve“ olvasott.

A tagválasztás kerülvén szőnyegre, pártoló tagokul választottak: hg Eszterházy Pál ó magassága, gróf Haller Ferencz Sebesen, Hám János szatmári megyés püspök, Lonovics József esanádi püspök, gr. Szécsen Miklós es. kir. udv. kamara-elnök ó excellentiájok; Jekelfalussy Vincez es. püspök ó mélt. Levelező tagokul: Kratzmann Emil orvostudor Marienbadban. Glocker Frigyes Ernő tanár Boroszlóban. Rendes és tankezdővelő tagokul: Horváth József Antal orv. tudor Pesten, Payer János kir. palotagondnok Budán; Horovitz Fülöp orvostudorulandó Pesten; Ujhelyi Ferdinand sebész-mester Pesten; Degraich Ferencz gyógyszerész N. Tapolcsányban; Nagy Márton gymnasiumi igazg. Tatán; Ney Ferencz kisdudovó intézeti igazgató Pesten. Rómer Florián akadémiai tanár Pozsonyban; Petőfy Gyula gránátos főhadnagy, Friebeisz Lajos gránátos főhadnagy és Brestel Alajos gran. alhadnagy mindnyáján Budán. Ezek kivül ng. Kubinyi Agoston kir. tan. ur ajánlatára: Piller Gedeon alispán, Beőr Mihály főbíró, Dieneis Sándor eperjesi plébános, Bujanovics Gyula táblai jegyző Eperjesen, Csupka Gusztáv, Bujanovics Edvárd th. Habzásban; Alexy Lajos tiszb. főorvos Kassán; Minikus Vincez költészatanár Egerben; Kováts M. Antal prof. Kassán; Ujházy Lajos tanácsnok u. o., Marczényi Mátys hittanár u. o., Grubicz István urodalmi főtiszt Mislén. Stockinger Imre prof. Heim Edvárd orvostudor, Fiedler Károly kereskedő, Baranyai István főbíró, Kloczko János tanácsnok, Laszallner Omodé választó polgár, Weiczembreyer Endre gyógyszerész; Jene Krisztof orvostudor, Rimanóczy Ferencz polgármester, Török József ügyvéd, Melezer Vilmos gyógyszerész, Pap József városi kapitány, Neuhold Ferencz orv. tudor, Krucsay Krizostom bölcsésztan., Répásy Józ. tan., Szent-

Imrei And. th. Fraenkl Gyula orv. tudor, Volni Ist. orv. tudor, Koregtho Ant. gyógyszerész, Róth Mátys orvostudor, Hány Kár. polgár, Simko György acad. tanár, Haske Sándor tanácsnok, Szász Ignác ellenőr, Eder Fer. ügyvéd, Hrabovszky József hittanár, Ferenczy József ref. pap, Nehrer Agoston cukorgyáros, Jancsik Mihály tanár, Kelcz István alispán, Szójka Sándor városi főjegyző, Breger János orvostudor, Várjon Gábor jegyző, Vajnarovich József orvostudor, Sóos Agoston th. Szolcsányi Adám kanonok, Kolársik István kanonok, Kacovinsky Victor tanár, báró Sahlhausen, Radányi József ügyvéd, gr. Károlyi Eduard tisz. főjegyző, báró Horváth József, Szirmai József th., Krucsay Ignác ügyvéd, Krieger János aljegyző, mindnyájan Kassán. — Krieger Tamás kereskedő, Stolz Samu orvostudor, Schmed András tanár, Paulus Károly sebész, Vandrák András tanár, Kostyák János gyógyszerész, Irányi István váltófőjegyző, Ternyánszky János gyógyszerész, Ridacsik Gábor orvos, Keresztesi Samu ügyvéd, Pap Samu th., Pap Jenő ügyvéd, Klein György prof., Gartenmann János orvostudor, Benzúr József prof., Holländer Leo kereskedő, Dierner József ügyvéd, Turzer Luczian gyógyszerész, Vida Pál ügyvéd, Lehoczy Ödön ügyvéd, Semsey József th., Burkhardt Vilmos kereskedő, Erdélyi Ferencz ügyvéd, Krener Péter orvostudor, Keszlebauer Károly gyáros, Krausz András tanár, Kollmann Frigyes gyógyszerész, Románits Lipót gyógyszerész, Styller Leo váltótörvényszéki ülnök, Zachar János prof. és censor. Eördögh István ügyvéd, Szinyei Victor főbíró, Kapy Edvárd főbíró, Czuker Samu orvos, Muryai Antal tanár, Csopka András jogtanár, Duka Péter th. Péchy Kálmán ügyvéd, Semsey Pál megyei főjegyző, mindnyájan Eperjesen. — Szőke Zsigmond főorvos Ungvárott, Siró István főorv. u. o., Kádás Rudolf tanár N. Váradon; Fekete Gábor tanár ugyanott; Lencz Miklós természettanár Rozsnyón; Molnár István prof. és Szabó Dávid orvostudor S. Patakon; Hoffory János orvostudor Jászón; Wagner Antal kamarai seborvos Rankon (Vége következik.)

Budapesti napló. (Dec. 10kén.) Bugát Pálja' Nemzetiújságban jelentést tesz azon négy csángó magyar líu értelm's erkölcsi előmenetéről, kik 1845ben Jerney buzditására kihoztatván, kiképeztetésükre néhány hazafinak pártfogását megnyerék. Neveik: Petrás Ferencz, Petrás Andre, Petrás György és Ferenczy Ferencz. Az első most a tanodai 6dik évet járja 's köztük legjeleseb; P. Györgyöt haza kívánták, 's így csak hárman maradtak, kiket különösen az iparjávára szándékoznak hasznos férfiakká nevelni.

Jósika M. báró. Jósika István' című 4 kötetes regényt, és 3 füzet beszélygyűjteményt bocsát közre. — Szalay László, publicistai dolgozatokat ad ki, 's a 'Statusférfiak és szónokok könyvét' folytatandja. — Alsóviszti Fogarasi János német és magyar zsebszótára első részének második füzete megjelent; bővítve és javítva 3 füzet ára 2 f. p.

Szegeden a' Hetlap szerint Zsóter János polgár egy 10 öl hosszú 7 láb széles gőzhajócskát épített, mellynek gőzgépjét is 4 lőerőre Tóth Károly bajai hazánkba ott helyben készíti. A' hajó üresen 14 hüvelyknyire merül; ha a' vállalkozó e' kísérlete sikerülend nagyobb szerű vállalatokba fog ereszkedni. Az új gőzös tavaszszál száll vizre.

F. hó 14kén Szigligeti 60 d. arany jutalmat nyert színműve a' Pasquill' Egressy Gábor jutalmára adati fog. Teljes házat a' színésznek, megeléglést a' hallgató közönségnek.

A' híresztelt inség dacára szegényeink nem igen kívánnak megbetegedni; az egyetemben héthoszoszt több betegágy üresen hever, holott előbbi években ilyenkor a' kórtermek tábori ágyakkal töltetének meg, hogy a' szenvedőkön könnyíteni lehessen. Igaz tehát, hogy míg langyos idő kedvez, a' szenvedők is szívesebben melegszenek Isten dicső napjánál, mint a' kórlak forróágában.

Egy lapban olvassuk, hogy Buda-újvárosban egy férfi valószerűleg örültségből fölakasztotta magát. Mi soha sem vettük hírét hogy valaki csupa józanságból öngyilkossá lett volna. Egyébiránt a' halálhoz is erő kívántatik.

A' polg. kórházban 527 beteg van, kik közül 262 fizeti az ápolást. — Novemberben büntetéspénzből 211 f. 40 kr gyűlt be, mi jótékony czélokra fordított. — Az árvák intézetének múlt évi bevétele 7881 f. 10 kr, kiadása 5317 f. 50 kr volt; a' maradék az 50,663 p. fnyi tőkéhez csatoltatt.

E' hó 8án a' városi redoutermekben a' pesti polgári magyar őrhad részéről az általa alapítandó nyugdíj-intézet javára nagyszerű zene-estélyi tartott délutáni 3tól 6½ig. Három zenekar, u. m. a' polgári magyar gyalog őrhadé, a' polgári könnyűlovas osztályé 's a' lövész zászlóaljé — változtatva hangoztatták a' legválogatottabb műdarabokat; legnagyobb tetszést vitták ki mégis a' gyalog őrhad zenészei 's derék karvezérijök Morelly ur; ki a' programban kürt Gizul, E. rani, Divertimento 'stb. jeles szerzemények közt ismertetes népdalainkat szívrehatólag 's lábmozgatólag játszattá el. Illyenkor a' két terem éljen és újra hangos felszólalásoktól harsogott, mik mindig megtevék kívánt hatásukat. A' más két zenekar nem hallata magyar darabokat, minthogy ők német lovasok és német lövészek. Közönség ezen estélyre olly mennyiségben sereglett össze, minőt csak gyéren láthatni; tömve hallgatókkal mindkét terem, kik zeneszó 's barátságos poharazás mellett várták az éhséget!

Este het órákor pedig a' b. pesti hangszegyesület rendezett a' nemz. színházban egy előadást; mellyben az egylet iránti szívességből Schodelné, Wolf és Reszler urak, nemkülönben az angol zongoraművész, és hevenyész S e y m o u r S h i f i s rész vőnek. Ezutóbbi ez alkalommal e l h e v e n y é s z t e Rákóczy indúlónkat is. Az előadás részleteiről és sikeréről, vagy nem sikeréről részünkről némán marad a' krónika, nem, mintha nem lenne, mit dicsérnünk nem lehetne, hanem mivel az egésznek összedőlését 's létesítését szerencsétlennek találjuk. — A' néző közönség közönyösségét

Schodelnének bájoló dala is alig bírta részvét-nyilatkozásra hevíteni. Aztán az illy nyilvános előadásoknál kissé figyelmesb rendszertétel is lehetne tanusítani. Közönség alatt és fent szép számmal, de a' páholyok üresen álltak

Nemzeti színházunk közönsége napról napra inkább szaporodik 's ezen minden magyar embernek csak ösztintén örvendnie lehet; de azon legjobb akarat mellett sem örvendhetünk, hogy Szombaton szokottnál gyéribb közönség előtt adott J e g y y ü r ü vasárnapra ismét kitűzetett, mert igaz ugyan, hogy nézőkben hiány nem leszen, de elég van é téve ez által a' bérlo közönségnek, melly — kivált ezen ősz folytán a' rendezés által mintegy kitelejtett a' számításból; pedig a' bizonyítalansokat a' bizonyos és biztos valamiért nem jó elszalasztani.

'S mivel már a' nemzeti színháznál vagyunk, alkalmat veszünk az ottani tisztelt igazgatóságot, vagy ha más körébe tartoznék, tehát ezen mást egész illedelemmel figyelmeztetni azon akadályzó feltartóztatásra, melly a' kapuk melletti járdán megállapodni szokott bérkocsiosok által támasztatik. A' kifelé menő csoportos közönség e' helyeken nemcsak kölcsönös tyukszem-tapodásnak, de kocsik és lovak általi legázóztatásnak is kivan téve 's mindez azért, mert néhány fiákernek tetszik nem a' kocsisra, hanem a' járdára állani. Mi ugy tartjuk: hogy rendőr urak nem azért rendeltetvék oda, hogy a' káraztat, vagy egyebütt dísztrahálják magukat, hanem hogy rendet eszközöljenek; mi könnyítve lenne az által is, ha mind a' három közép ajtó kinyitatték nemcsak ünnep, vagy némelly nevezetes napokon, hanem kivétel nélkül mindig. Más alkalommal a' gesztenye, czukor, gyümölcs és kalács-árusnokról.

Mult kedden az állatkínzás elleni egyesület tartandotta közgyűlést; ugy látszik azonban, hogy ezen eszme csak azoknál bir népszerűséggel, kiknek isten, és a' sors nem adott állatokat; azért ezélszerű lenne az elnevezést így módosítani: „ember-kínzás elleni egyesület.“ Ez esetben a' dolog nagyobb pártolásra találna, minthogy nincs ember, kinek egy másik baj nem volna. Hiteles adatok erre a' mesterinasok, cselédek, napszámosak 'stb.

Mindenféle haagos panaszok hallhatók a' részint közelgő, részint be is következett inségről. E' szomorú hír és látvány annyira megilleté fővárosunk könyörülő közönségét, hogy eddigelő csak 18 bál előkészületeiről hallhatói, mert az inség könyekbe kerül 's mert iva van: s i r v a v i g a d a' m a g y a r.

Tán jelentenünk sem kell, hogy Budapest jelenleg sár-tenger, hogy éjjel nappal esik, 's hogy ez által sok arszlán ürgeként öntetett ki gödréből. 'sat. 'sat.

Portugália.

Lissabonból írják, miszerint a' királynő nov. 14kén egy az összes miniszterségről aláírt végzeményt bocsátott ki, mellynél fogva minden, ki valamely, neki fizetésül ki-nált lissaboni bankjegyet viszszaütasít, deportatioval 's ezenkívül a' bíró szabad véleménye szerint 50 — 500 milreis bírsággal büntetessék. Ugyanezen büntetés alá esnek mind-azok, kik érczpenzbeli fizetést sürgetnek, vagy kik a' bankjegyeket nem akarják tökéletes névszerinti értékökben elfogadni. Egyszersmind valamennyi egyezés és szerződés, mellyek által érczpenzi fizetések állapítottak meg, semmisnek, érvénytelennek nyilvánították. Azoknak, kik ezen végzeményt megszegik, sem biztosíték-állítás, sem eskütszék általi elítéltetés ne engedessék meg. Miután a' bankjegyek csak 20 — 25 pont vesztéssel forgathatók a' készpénz irányában, természetes, hogy ezen végzemény a' kereskedelmi karnak, melly azokat teljes értékökben elfogadni kénytelen, tömérdek kárt okoz. Az eddigi brit kereskedők a' kormánynak tüstint nyomatékos tiltakozást nyújtottak be e' rendelet ellen 's kijelentették, miszerint ügyeiket, míg e' végzemény érvényességgel bir, nem folytatják.

Wyld ezredes a' két egymással szemközt álló Saldanha 's das Antas gróf seregineit tett látogatásból visszatért. Mindkét rész igen barátságosan fogadta őt; das Antus engesztelő hangulatban volt. Mig az angol levelezők Lissabonból nov. 17kéről azt írják, hogy Saldanha és das Antus gróf közt még nem került ütközetre a' dolog, a' M. Chronicle egyik levelezője következőleg tudósít: Saldanha előcsapata tökéletesen megsemmisített 's a' marsal tüstint Carregadoba, négy leguanyira éjszaknyugatfelé Cartarótól, vonult vissza. A' győztes, ki Bomfinnal egyesülni szándékozott, a' királyiak után nyomult, 's nov. 18kén egy általános ütközetet vártak. A' királyi sereg közt mindinkább növekszik a' szökés; Schwalbach tábornokot Bomfin gróf Evora mellett megverte, ki is aztán Elvasnak futamott 's minden közlekedését Saldanhával félbenszakasztotta. Ezenkívül a' nyugoti szigetek mind a' népügy mellett nyilatkoztak.

Spanyolország.

Bármilly idegennek lássék az állítás, mégis igaz, hogy a' spanyolok a' házassági kérdéssel már többé nem bibe-lődnek. Spanyolországban soha sem is tulajdonították neki azon fontosságot, mint a' többi Európában, mert azon aggodalmat, hogy Spanyolországot a' francia politika elnyelendi, alaptalannak 's azon idöket, mellyekben fejdelmi családviszonyok a' népek sorsára határozólag hatottak, elmultaknak tartják. A' spanyol függetlenségi érzet tán semmi időben nem volt olly éber 's élénk mint jelenleg. Jóllehet igen nagy a' francia befolyás a' spanyol kabinetre nemcsak a' Mon 's Bresson közt fenálló bizalmasság, hanem azon jó szolgálatok miatt is, miket egymásnak kölcsönösen

tettek: de bizonyos esetben ezen viszony a' kabinet tege-sért-hetőbb helyeül bizonyulna be, miután azt ennek legjobb baráti is roszeják. A' spanyolok utálnak minden illetékle-len idegen befolyást 's a' nemzetiségnek némelly körülmé-nyekben érzékenyen ingerülhető szelleménél fogva Spa-nyolországban semmi sem lenne alkalmas a' pártok pil-lanatnyi egyesítésére, mint valamely külfatalomtól származó megsértése ezen nemzetiségnek. Választások foglal-kodtatják most leginkább a' közügyelmet. Valamennyi párt, a' miniszteriek, puritánok 's exaltadók összes erejükből munkálnak jelöltek megválasztásában, kik igen nagy számmal álltak most elő. A' kimenetelt nem láthatni előre, miu-tán a' választások először kerületileg történnek 's a' szá-vazatok hihetőleg sokfelé fognak ágazni, míg az új intéz-kedés gyökeret ver, minél a' választás kevésbbé jutand a' nemzet kitünő férfaira, mint a' minden kerületben legbefo-lyásos személyekre, kik amazoktól legtöbb esetben kü-lönbözni szoktak. Azt is könnyen előre láthatni, miszerint sok helyütt másodszeri választások fognak előfordulni. Mon és Pidal miniszterek két madridi kerületben jelöltekül lép-nek föl Pacheco és Salamanca ellenében, kiknek utóbbika Mont egész lelkéből gyűlöli, mivel az a' sőjüvedelmi ha-szónbérleti szerződést nem engedte számára megújítani. Mendizabal egy hoszszaalmas nyilatkozványban, mellyet a' mérsékelt lapok is közöltek, jelöltül mutatja be magát a' congressus számára. Ugyanabban többi közt határozottan nyilatkozik a' ső- és dohánygyedárúság haszónbérbe a-dása ellen — sőt annak tökéletes elnyomatását kívánja — továbbá a' magas bélyegpapiros, kapuadók, az ujoncszed-és mostani módja, az egyházi javak eladásának megszü-n-tetése 's több más ellen. A' carlista csapatok, mellyek Cata-loniát bebarangolták, Vid. Carlost kiáltozva, Madridban semmi aggodalmat nem okoztak.

A' „Herald“ szerint következő rendszabályokat ter-jesztend a' kormány a' legközelebb cortes elibe: egy vámlai reformot a' tülmi rendszer megszüntetésével, de mégis e-legendő védtelével a' hazai iparnak; telek és zálogadó-csök-kentést; új birtok-felosztást, törvényt a' bankok 's iparos egyletekről. A' „Clamor“ tudni akarja, hogy Cabrera 's e-gyéb tisztei spanyol földre érkeztek.

Anglia.

Russell lord a' glasgowi tanulóktól szótöbbség nyo-mán neki ajánlott főtanodai lordigazgatói czimet elvállalta, noha némelly lapok azt várták volna, hogy e' czímról az ősz koszorus költő — poeta laureatus — Wordsworth Vilmos irányában mondjon le. A' miniszterelnököt azonban saját tu-dományos érdemei is feljogosítják a' neki részül jutott meg-tisztelés elfogadására. — Nov. 22kén délután Russell lord a' főváros négy különféle részéből szintannyi küldöttséget fogadott el, mellyek neki emlékiratokat nyújtottak át, misze-rint az egyesült országok kikötőjibe minden élelemszer ha-ladéktalanul vámmentesen bocsátassék be. A' miniszter is-mélté e' feleletet, mellyet minap egy hasonló küldöttségnek adott: t. i. ha ő valamely rendkívüli szükségét látri fog, tüst-int rendkívüli intézkedéseket hozand, számot adandó aztán maga helyén 's idején követett eljárásáról. Midőn erre egyik küldöttségi tag Cochrane sürgetőleg kéré: jelentse ki leg-alább csak néhány szóval, mit ért a' rendkívüli szükség alatt, a' miniszter hirtelen felszökött ülőhelyéről 's röviden monda: nem nyilatkozhatom tovább önök előtt. Midőn egy másik tag Stevens ismételve szőnyegre hozá a' közínséget, Russell kijelenté, mikép további fejtegetésbe nem bocsátkozhatik; mélyen sajnálja a' szenvedők helyzetét, de nincs módjában rajtok segíteni. A' küldöttségek ajánlák magokat 's távoztak eredvénytelenül. Ugyanaz nap Russell lorddal Liverpoolból egy küldöttség a' thea-vámcsökkentés iránt érkezett. E' tárgyat nem sokára egy nagy polgári közgyűlésben fogják megvitatni, magának a' liverpooli polgármesternek elnöke-lete alatt.

Nov. 21kén a' Londonban lakó görögök, mintegy 50 tagja a' londoni görög nagy kereskedő házaknak az épen je-lenvolt Kalergis tábornoknak lakomát adtak London-ta-vernben, elismerésül a' görög alkotvány behozatala körüli érdemeinek. Bizonyos Jonides ur elnökölt. A' terem csino-san volt díszesítve zászlókkal 's jelmondatos képekkel, köze-pén ő fels. a' gör. király's királynő koszorozott arczképivel. Asztal után beszédek tartattak az ünnep értelmében, 's végül táncczal fejezték be a' lakomát. Egy pompás diszkard, mellyet Kalergis urnak átnyujtani akartak, nem készült el kellő idején.

Nemrég sir G. Grey és Morpeth lord Ashley lord által vezérlt nagyszámu küldöttséget fogadtak el a' városok e-gészségét illető társulat részéről 's emlékiratot vettek által, mellyben a' kormány sürgetőleg kéretik, miszerint legköze-lebb parlamenti ülészakban általános törvényrendszab-lyokat terjeszzen elő a' városok 's népes kerületek egész-ségállapota javításaul. G. Grey állítá: a' kormány teljes fi-gyelmet szentel e' tárgynak, 's ez nemcsak többrendü ta-nácskozás tárgya volt, hanem Morpeth lord különösen is

foglalkodik általános rendszabályok előkészítésével, melyek a legközelebb ülészakon elő fognak a parlamentnek terjesztetni. Skótzia és Irland e' mellett fő figyelembe fognak vétetni, jöhetnek különféle helybeli állapotaik mellett mindenik külön törvényben.

Magok O'Connell legfelvilágosultabb pártolói sem tagadhatják már, hogy e' rendkívüli férfiu csillaga már sülyedésben van; oly reménytelen izgatásnak, minő a' repeal mozgalom, elvégre is ártalmasan kellett tekintélyére hatni. A' Spectator egyik újabb számában következőleg nyilatkozik: „A' gyanakodók 's elégületlenek számos osztálya a' miniszterség állását O'Connellhez nem igen kedvező hangulatban kezdi bonczolgatni. Sérelmök abban áll, hogy hivatalos pártfogás 's gyámoltás útján O'Connell és hívei Irlandot tényleg kormányozhatják. Véleményünk szerint inkább dicséretet mint rosztalást érdemel egy kormány, ha valamely országot a' benne találtató erkölcsi befolyások 's erők által igazgat 's alaposabb panasz lehet az előbbi whigkormány ellen, hogy O'Connell nem oly tökéletesen használta, mint azt valóban használhatta. Tán elmellőzheték volna ekkép O'Connell későbbi üdvetlen tulságoskodását, ha a' whigek az őket illető politikát korábban felfogták volna. Most valóban már késő ama hibát jóvá tenni. Mint jónak eszközölje O'Connell Irlandra nézve elveszítette erejét. Mióta a' miniszterek őt pártolni kezdték, azó a' mindinkább tünik állása parancsoló 's méltóságigénylő színezete. Nyilvános, miszerint tekintélye gyors sülyedésben van, kivéve netán a' papokat, kik őt használják 's a' tudatlan földnépet, mellynek hizeleg. Ugy hiszszük, a' minisztereknek tett azon szemrehányás, hogy az elhasznált izgatót kormányozni engedik, tulságos épen azon arányban, mint O'Connell valóságos befolyása naponkint csökken; ő Irlandot nem kormányozza, mert nem teheti. Csupán a' külszint őrzi még az engesztelődési eszmőkben, de tán a' miniszterek nem eléggé iparkodtak a' szin fentartásán. A' fiatal Irland közlönye „the Nation“ most már határozottan ellenül lép föl O'Connell irányában.

Franciaország.

A' tunisi bey nov. 22kén délután külön vonattal érkezett Párizsba az orleansi vasuton. Pályaudvarban a' király rendeletére Thierry ezredes, Montpensier herceg hadsegéde, hat udvari kocsival ment ő fensége fogadására, 's midőn a' bey az elysée-bourboni palota elé érkezett, Montpensier hg már ott volt, Franciaország 's a' királyi vendége üdvözlésére. Alig pillantá meg Achmet pasa a' herceget, tüstint kiszókött a' kocsiból 's gyöngéden ölelte meg a' királyfit. Másnap Lajos Fülöp fogadá őt a' tülleriákban. Egész útjában királyi tiszteletben részesült 's ezt ő számos, királyi bőkezűséget hirdető ajándékkal viszonozá. Midőn Roannehoz közelgett, a' vízáradási pusztítás nyomai még mindenütt láthatók valának, 's ő közvetlen 50 ezer franknyi összeget rendelt a' hatóságoknak viz által károsultak számára. Távolléte alatt nagybátyja Szidi Hamda és Saeb Jael vezérlik a' kormányzást, határozottan meg lón nekik azonban tiltva valakit halállal büntetni. Mielőtt La Gouletteben hajóra szállt, sergei fölött szemlét tartott 's nagyszámú bárkák a' ragaszkodás minden jeleivel kísérték őt a' magas tengerre.

Odilon Barrot, ki most keleten utazik, oct. 21kén kihallgatást nyert a' szultántól tsiragani palotájában 's a' nagyur következőleg üdvözölte őt a' francia liberalis szelint: „igen örvendek önnek láthatásán; sokat halottam önről beszélni. Ismerem rokonszenvét birodalmam iránt. Reméllem a' közvélemény Franciaországban számba fogja venni közérkölciségi fáradozásimat. A' nehézségek, miket le kell győznöm, nagyok 's én le fogom azokat győz-

ni.“ Felséged — válaszolt Odilon Barrot — meg fog engedni azon megindulást, mellyet magas jelenlétében érzek. Koránsem reméltem a' szerencsét, hogy színe elibe juthassak, e' szerencsét egyedül ószinte kívánságimnak köszönhetem, miszerint felségednek sikerüljön ama nagy és nehéz feladat teljesítése, mellyet császári atyja megkezdett 's most felséged folytatja valósítását. Birodalmi hatalma nem csupán Törökországra nézve fontos, hanem nagy mértékben érdeklí a' népek függetlenségét 's a' világbeke fenállását. Minélfogva e' tekintetben is csak egy vélemény uralkodik Franciaországban, 's én szerencsésnek tartom magam, hogy felségedet erről ószintén biztosíthatom a' nélkül, hogy valami hivatalos illedék által korlátoztatnám. A' szultán viszonzá: „ismérem Franciaország régi gondolkozását és számot tartok segélyére.“ Ó fensége ezután Odilon Barrottól kérde: vajjon látta é már Konstantinápolyt 's annak újabb intézeteit? mire az következőleg válaszolt: már bámultam a' csodákat, miket a' gondviselés a' földgömb e' pontján egyesített, azonban legelőkeltebbül a' felséged által eszközölt lépések érdekelték: felséged már két pusztító ostor — dögvész és himló-felett diadalmaskodott 's Európa nem nézi csodálkozás nélkül a' tehénhimlőterjesztést illető császári gyámoltást. Olytán jótétemények fels. országa 's az emberiség iránt szükségkép bizalmat öntenek felségedbe 's folytonos kintartásra buzdítják egy oly nemes pályán. A' kihallgatás meghívással végződött egy a' szultán által Luitpold bajor kir. herceg tiszteletére adott lakomához. Következtek gazdag ajándékok, például drága pipák.

Párizsból nov. 23káról írják: tegnap miniszteri értekezés tartatott. A' krakói ügy képezé tárgyát egy tanácskozásnak, melly élénk, majd viharos volt, 's mintegy három óráig tartott. Guizot ur legszélsőbb rendszabályok mellett nyilatkozott, állítása szerint az éjszaki hatalmaknak erőlyes okirattal kell válaszolni. Javaslat volt: állitassanak helyre a' hüingeni várművek, 's hadesapatok küldesenek Schweizba. Végül Waadt kanton megszállása mellett állapodott meg. Duchatel ur határozottan ellene nyilatkozott ezen politikának 's Guizot urat személyesen támadta meg, a' külügyi politika valamennyi folyó ügyein keresztül menve. Krakó története ugymond, kezdete rövidlátó politikájának. A' többi miniszter körülbelül hasonló értelműleg szölt 's egyremásra Duchatel részére álltak. Határozott végzés nélkül oszlottak szét 's még se ki sem tudja: mi fog történni. Annyi bizonyosnak látszik, hogy tökéletes miniszterváltozás áll küszöbünkön. Guizot ur Molé urt fog feláldoztatni, érzi ezt, 's most harezosdít játszik, hogy népszerűséggel lépjen le azon reményben, miszerint idővel ismét kormányra jutand, miután t. i. a' ténydolgok nemcsupán végrehajva de elfogadva is lesznek. Most csak az a' kérdés: vajjon Molé és Duchatel meg fognak vagy tudnak e' egyezni?

A' meglepetés, mellyet a' kabinet a' három védhatalom képviselői által Krakó elfoglaltatását illetőleg tett közléskor érezett, csupán hivatalos volt, mert a' külügyi hivatal a' tény megtörténését már jó előre tudta. Hogy a' dolog a' miniszterségnek egy tekintetben alkalmatlanul esett, kétségbevonhatlan ugy, mint igaz, hogy ha rajta állt volna a' tizenkettedrét republica fentartása, 's a' három védhatalom végzésének feltartóztatása, semmi áldozatot nem kimérendett ennek eszközzésére. — Orosz czári titkos tanácsos Koletica nemrég Bordeauxba érkezett 's az orosz consul házában szállt meg; ugy hiszik, miszerint ezen látogatás nem csupán a' régi barátot illeti, hanem kabinetjének a' madridi kormányhoz közelségére is vonatkozik 's hogy a' tapasztalt diplomata Bordeauxból a' spanyol

ügyeket szemelött tartsa. Szerencsénk volt — így ir a' bordeauxi levelező — az ujan férjesült Luiza infansnőt látnunk, ezen új Ilonát, ki a' meghasonlás szövetnekét a' downing-streeti (londoni) népkormányzó lord tintatartóájába sodorta, hol az híhetőleg el is fog aludni. Külséjéről ama hercegnőnek épen nem láthatni gyöngéd fiatalágát; egyéb-iránt kellem és szeretetreméltóság, valamint bourboni arczéle szembeszökőleg kitüntetik őt. Tökéletesen beszél francziául, 's így az ellenkezőt hazugul állították felőle.

A' tuniszi bey folyvást napi arsziánja Párizsban. Nov. 24kén előbb az özszes miniszterek tettek nála látogatást, aztán ő fensége viszonzá ez udvariasságot 's hoszszas értekezést tartott Guizottal, mellyél csak Musztafa Kasnadar 's Raffo lovag voltak jelen. Este egész kísérettel a' st. clouidi várba rándult ki 's a' királyi asztalnál vacsorált. Ó fensége a' királynőnek nyújtá karját 's helyet nyert a' király jobbján, kinek balján Soult marsal ült. Guizot ur is a' vendégek közt volt. Vacsora alatt az ott órségeskedő ezred hangászkarajátszott, többi közt néhány a' bey előtt ismétetes arab dallamot. Aztán hangverseny következett 's a' bey kilenez óraker bucsuzott el.

A' gabnadrágaság különféle vidékeken eszendzavarásokat idézett elő. Toursban nov. 22kén fenyegető ragasztványok valának az utcákon olvashatók, nyugtalanító néptömeg, leginkább aszszonyok csoportosultak a' gabnacsarnok elibe, rendtelenségeket követtek el 's miután a' nemzeti órség le nem csilapithatta őket, sorkatonaságot kellett előparancsolni. Ekkor ugyan odahagyták a' köztéreket, 's ugy látszik, némely elfogatások után, minden nyugalom vissza tért, de hatodfél óraker este a' dolgozni megszünt munkások a' zavargási jeleneteket ismét megkezdették, 's még torlaszt is iparkodtak emelni. Több óráig hasztalan fáradoztak a' hatóságok a' népség szelylel-ozlatásával, míg végre, törvényes felszólítás előbocsátása után, fegyveres hatalmat használván, a' zavargó csoportokat szelylelűzték. A' katonaság igen mérsékeltlen viselte magát, noha kövekkel hajigálták 's egyeseket közülök meg is sebesítettek. Több helységben hasonló föllépések hasonló ok miatt fordultak elő.

A' gabnadrágaság miatti eszendzavarások Tours vidékét ujra nyugtalaníták. Nov. 24kén a' chateauraulti piacon, noha a' gabonaár csökkent, a' készleteket a' nép mégis megrohanta, elragadta 's önkényes áron osztogatta szét. Szintugy másnap Boulogne Surmerben Angliába történt burgonyaszállításakor erőszakos föllépésekre került a' dolog, mi mellett a' nemzetórségi ezredes, városparancsnok, révkapitány, több nemzetórségi és sorkatona kódobálás által sérülést szenvedett. Mindamellett fentartva lón a' kereskedési szabadság 's a' szállitvány, daczára a' népsokaság részéről eredt közáporinak, két óra alatt végrehajtott. Hasonló körülmények közt az utak biztossága is veszélyben forog. Bourges mellett nov. 24kén homályos éjjel a' postakocsit rabolták ki. Hat álarozos haramia, kik előbb az utat zárták el kőhalmazzal, támadták azt meg, 's 44,500 frankot raboltak el, az utasokat egyébiránt békében hagyván, csak a' kalauzon, ki a' pénzláda kulcsát vonakodott oda adni, ejtettek három lördőfést. Egy jegyzőnek, ki történetesen arra utazott, várnia kellett, míg a' haramják működésüket végezték, mi után a' jegyző kocsiját is megfűrkészni akarták, de szándékuktól, midőn a' jegyző siránkozni kezdé, elálltak, sőt ezeket a' kőtorlaszon keresztül a' nyilt utra vezették. Zajt ütven Saint Florentben e' miatt az utazók, a' kiküldött poroszlok még négy zacskót találtak a' rablási hely színein ezerezer frankkal, miket a' haramják zavarban ott felejtettek.

98ik szám.

Meghívás a' magyar kereskedelmi társaság f. december 23kán tartandó rendkívüli közgyűlésére.

A' magyar kereskedelmi társaság Pesten a' nemzeti Casino teremében folyó december hó 23kán délután 4 óraker rendkívüli közgyűlést tartand. — Mellynek tárgya következő:

Volt igazgató ifj. Szabó Pál hivataloskodása idejéből a' társaság pénztárhíjánya ekkorig 30,400 pft-ra van számitva. Ennek fedezésére (minthogy a' biztosítéki 20 részvénynek nem erre hanem a' szabályellenes eljárásból eredő károk pótlásába kell beszámítatni) a' volt igazgató után hátramaradt vagyon 6074 pft. 11 kr. erejeig szolgál. A' még hiányzó 24,325 pftot 's 49 kr. idősb Szabó Pál ur fia iránti atyai indulatból a' társaságnak megtéríteni magát kötelezte, oly feltétel alatt, hogy viszont a' társaság ezen ekkép megtérített pénztárhíjánny miatt volt igazgató ifj. Szabó Pál ellen bünvádi eljárást igénybe ne vegyen, 's eziránti keresete megszűnését az illető hatóságok is bejelentse, egyébiránt a' nevezett volt igazgató ellen lehető egyéb követeléseit a' társaságnak épségben maradván.

Az igazgató választvány ez alapon mindazáltal az e' végre lehetősen özsze-hivandó közgyűlés jóváhagyásának fentartása mellett idősb Szabó Pál urral szerződött. Ezen szerződés el vagy nem fogadtatása leszen tárgya a' december 23kai közgyűlésnek, mellyre a' t. cz. részvényesek ezennel meghívotnak, a' megjelenendők az alapszabályok értelmében kéretvén, hogy részvényeiket vagy a' társaság hivatalában előre letegyék, vagy pedig a' közgyűlésben előmutassák.

Kelt Pesten, 1846. december 7kén tartott választványi ülésből.

A' magyar kereskedelmi társaság igazgató választványja. 1 — 3

ÉRTESÍTŐ.

Csödület 3d. elemi iskolatanítóására. T. n. Somogy vármé-

gyei Kaposvár városában alakított 3ik elemi iskolatanítóására ezennel csödület hirdettetik; mellyet elnyerni szándékozó alkalmas egyedek vagy személyesen, vagy bérmentes levélhez csatol, de minden esetre oklevelesített folyamodással jövő 1847k évi sz. György napig a' városi tanácsnál magokat jelentsék. Kelt Kaposvárott 1846k évi sz. András hó 12kén tartott tanácsülésből.

2 — 3

† **Uj munkahirdetés.** A' ulirtnak 11 év elfolyása alatt nagyban tett folytonos kísérlete azt mutatván, hogy az 1835dik évben általa feltalált és a' Jel. Társalkodójába iktatott 's megis vitatott tudósításában érintett tükör-műszerek által topographia földmérések nemcsak szintolly pontosággal, hanem sokkal hamarabb és kényelmesebben végezhetők legyenek, mint bármí más ismértes mérő műszerekkel: fenirt évben tett ígérteit beváltandó a' tükörökkel földmérést illy ezimű munkájában, **Cykerlanti földmérés tükörökkel, becsleges földosztaly es a' Távméréső,** ezennel közrebocsátja: mellyben a' földmérésen kívül a' földosztály is, e' gészen más alapokra fektetve, mint mi legjobb szerzőink munkáiban található, tárgyalatik a' felszámítások könnyítésére több rendbeli segéd táblákkal ellátva. Ehez jó a' Távméréső, vagy is a' távolaknak dioptrikai uton, mérés nélküli pontos meghatározása. A' munka 16 iv több segéd szám- és 4 könyomatú táblával: tiszta velin papírra nyomva ára füzve 2 ft p. E' munkát megszerezhetni Eggenberger József és fia könyvvarus uraknál Pesten, a' szerzőnél Tatában, és Tarczy Lajos tanár urnál Pápan, G á t y. 3 — 3

Dunavizállás: Budán, dec. 5kén: 6' 11" 3" az 0 felett.